

LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ

**YETİŞKİN BİREYLERİN SURİYELİLERE YÖNELİK
ALGILARINI VE DUYGU DURUMLARINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

Ayşe TAŞATMANLAR BALTÜRK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İstanbul, 2025

**YETİŞKİN BİREYLERİN SURİYELİLERE YÖNELİK
ALGILARINI VE DUYGU DURUMLARINI ETKİLEYEN
FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ**

Ayşe TAŞATMANLAR BALTÜRK

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ALTINOK

YÜKSEK LİSANS TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ
Dr. Öğr. Üyesi Eda YILMAZER
Doç. Dr. Zeynep SET

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamasında bana rehberlik eden ve büyük bir destek veren değerli tez danışmanım, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ALTINOK’a; eğitim hayatım boyunca beni her zaman cesaretlendiren ve sonsuz destekleriyle yolumu aydınlatan sevgili babam Tarık TAŞATMANLAR’a ve sevgili annem Hatice TAŞATMANLAR’a; her koşulda yanımda olup bana moral kaynağı olan ablam Zeyneb AYDIN’a ve abim Salih TAŞATMANLAR’a; yüksek lisans eğitimim ve tez yazım sürecimdeki en büyük destekçim sevgili eşim Abdülkadir BALTÜRK’e; bu yolculukta varlığıyla bana ilham ve güç veren canım oğlum Ahmet Zeyd BALTÜRK’e ve tez sürecimde beni destekleyen tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

T.C.
BEYKOZ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

20/06/2025

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı 2330100028 numaralı öğrencisi **Ayşe Taşatmanlar Baltürk**'ün “Yetişkin Bireylerin Suriyelilere Yönelik Algılarını Ve Duygu Durumlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi” adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 13/06/2025 tarih ve 2025/21 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :20/06/2025

1)Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Altınok

.....

2) Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Eda Yılmaz

.....

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Zeynep Set

.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
TABLO LİSTESİ	vi
BÖLÜM I: GİRİŞ	7
1.1. Araştırmanın Soruları	8
1.2. Araştırmanın Varsayımları	8
BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. GÖÇ.....	9
2.1.1. Göç, Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kavramları	9
2.1.2. Göçün Türleri	10
2.1.3. Göçün Psikolojik Etkileri	10
2.1.4. Suriyelilerin Türkiye'ye Göçü.....	12
2.1.5. Suriyelilerin Türkiye'deki Etkileri	12
2.2. ALGI VE DUYGU DURUM	14
2.2.1. Algı	14
2.2.2. Türkiye'de Suriyeli Göçmen Algısı.....	14
2.2.3. Duygu, Duygu Durum ve Duygusal Tepkiler.....	15
2.3. SOSYAL MEDYA.....	16
2.3.1. Sosyal Medyanın Tanımı	16
2.3.2. Sosyal Medya Platformları	16
2.4. BİLİŞSEL ESNEKLİK	18
2.4.1. Bilişsel Esneklik Nedir?	18
2.4.2. Bilişsel Esneklik ve Duygu Durumu İlişkisi	18
2.4.3. Bilişsel Esneklik ve Sosyal Medya	18
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	19
3.1. Araştırma Evreni ve Örneklem	19
3.2. Veri Toplama Araçları.....	19
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu	20
3.2.2. Göçmen Algısı Ölçeği	20
3.2.3. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği (SMKÖ)	21
3.2.4. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği	22

3.2.5. Bilişsel Esneklik Ölçeği (BEÖ).....	22
3.3. Verilerin Toplanması.....	22
3.4. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Analizler	23
BÖLÜM IV: BULGULAR.....	23
4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri	23
4.2. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler	25
4.3. Göçmen Algısı, Bilişsel Esneklik, Duygulanım ve Sosyal Medya Kullanım İlişkisi	26
4.4. Değişkenlerin Göçmen Algısı Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	27
4.5. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Tehdit) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	29
4.6. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal Dışlama) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	31
4.7. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal İçerme) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri... ..	33
4.8. Değişkenlerin Göçmen Algısı (İnsancılık) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri.....	35
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	37
TARTIŞMA	37
5.1. Araştırmanın Kısıtlılıkları.....	47
5.2. Sonuçlar.....	48
5.3. Öneriler.....	50
KAYNAKÇA.....	52
EKLER.....	62
EK.1 Kişisel Bilgi Formu	63
EK 2. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği	65
EK 3. Göçmen Algısı Ölçeği	66
EK 4. Bilişsel Esneklik Ölçeği	68
EK 5. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği.....	69

ÖZET

YETİŞKİN BİREYLERİN SURİYELİLERE YÖNELİK ALGILARINI VE DUYGU DURUMLARINI ETKİLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, yetişkin bireylerin, Suriye’den Türkiye’ye çeşitli sebeplerle gelmiş olan kişilere yönelik algılarının; sosyal medya kullanım biçimleri, duygu durumları ve bilişsel esneklik düzeyleri bağlamında nasıl şekillendiğini incelemektir. Bu doğrultuda, sosyal medya kullanım sıklığı ve yeterliliği gibi dijital pratiklerin yanı sıra, bireylerin duygusal (pozitif/negatif) ve bilişsel özelliklerinin, göçmenleri tehlikeli algılama, sosyal dışlama, sosyal içermeye ve insancılık gibi çeşitli boyutlarda göçmen algıları üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırmaya 18–65 yaş aralığında, 225 kadın ve 108 erkek olmak üzere toplam 333 kişi katılmıştır. Katılımcılar; Kişisel Bilgi Formu, Göçmen Algısı Ölçeği, Sosyal Medya Kullanım Pratikleri Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygulanım Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterini doldurmuştur. Toplanan verilerin analizinde betimleyici istatistikler, Pearson korelasyon analizi ve çoklu hiyerarşik regresyon analizleri uygulanmıştır. Araştırma bulgularına göre, erkek olmak, azınlık hissi ve sosyal medyada haber takibi göçmenlere yönelik olumsuz tutumları yordarken; Suriyeli bir arkadaşına sahip olmak ve yurt dışı deneyimi daha olumlu tutumlarla ilişkilendirilmiştir. Sosyal medya kullanımı (özellikle TikTok ve Instagram) olumsuz algılarla ilişkilidir. Bilişsel esnekliği yüksek bireyler daha insancıl ama daha az sosyal içerici tutum sergilemektedir. Eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durum, duygulanım ve sosyal medya yetkinliği de göçmen algısını anlamlı şekilde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen algısı, Suriyeliler, sosyal medya kullanımı, duygu durumu, bilişsel esneklik

Tarih: 05.06.2025

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF THE FACTORS INFLUENCING ADULT INDIVIDUALS' PERCEPTIONS AND EMOTIONAL STATES TOWARD SYRIANS

The aim of this study is to examine how adult individuals' perceptions of people who have migrated from Syria to Turkey for various reasons are shaped in the context of their social media usage patterns, emotional states, and levels of cognitive flexibility. In this regard, the study investigates how digital practices—such as frequency and competence in social media use—as well as individuals' emotional (positive/negative) and cognitive characteristics influence their perceptions of immigrants across dimensions such as perceiving immigrants as dangerous, social exclusion, social inclusion, and humanitarianism. A total of 333 participants (225 women and 108 men) between the ages of 18 and 65 took part in the study. Participants completed the Personal Information Form, the Immigrant Perception Scale, the Social Media Usage Practices Scale, the Positive and Negative Affect Schedule (PANAS), and the Cognitive Flexibility Inventory. Descriptive statistics, Pearson correlation analysis, and multiple hierarchical regression analyses were employed in the data analysis. Being male, feeling like a minority, and following news on social media were found to predict negative attitudes toward immigrants, whereas having a Syrian friend and international experience were associated with more positive attitudes. Social media use—particularly TikTok and Instagram—was linked to negative perceptions. Individuals with high cognitive flexibility exhibited more humanitarian but less socially inclusive attitudes. Educational level, socio-economic status, affect, and social media competence also significantly influenced perceptions of immigrants.

Keywords: Immigrant perception, Syrians, social media usage, emotional state, cognitive flexibility

Date: 05.06.2025

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Özellikler	23
Tablo 2. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler	25
Tablo 3. Değişkenler Arasındaki İlişkiler - Pearson Korelasyon Katsayısı	26
Tablo 4. Değişkenlerin Göçmen Algısı Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	28
Tablo 5. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Tehdit Alt Boyutu) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	30
Tablo 6. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal Dışlama) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	32
Tablo 7. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal İçerme) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri	34
Tablo 8. Değişkenlerin Göçmen Algısı (İnsancılık) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri .	36

BÖLÜM I: GİRİŞ

Günümüzde de hala devam eden savaşlar, insanların ülkelerinden başka bir yere gitmelerine neden olmaktadır. Bu durum çoğunlukla mecburiyet ile olmakta, ve en temel insani ihtiyaca, hayatta kalma duygusuna dayanmaktadır. Son zamanlardaki özellikle, göçmen karşıtı söylemlerin birçok ülkenin siyasi olarak şekillenmesinde rol aldığı gözlenmektedir.

Dünyada göç hareketliliği giderek artmakta, bu durum bireyleri sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik açıdan etkilemekte ve önemli değişimlere yol açmaktadır. 2020’de 275 milyon olan uluslararası göçmenlerin 2024’teki tahmini sayısı 304 milyon olmuştur (Reyes, 2025). Bu değişimler sadece bireyler düzeyinde değil, toplumlar bazında da yaşanmaktadır. Göç, insan ve mekân ilişkisini yeniden şekillendirerek toplumsal yapının dönüşümüne neden olmaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015). Bu bağlamda, bireylerin göçmenlere yönelik tutumları, toplumun yeniden yapılandırılması ve sosyal uyum süreçlerinin başarılı bir şekilde yürütülmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu tutumlar, birlikte yaşama kültürünü güçlendirmek, ayrımcılığı önlemek ve toplumsal barışın sağlanmasında kritik bir rol oynamaktadır (Demir, 2022).

Dijitalleşmenin etkisiyle, göç olgusuna yönelik algılar önemli ölçüde şekillenmektedir. Özellikle sosyal medya platformlarında paylaşılan içerikler, kullanıcıların göçmenlere dair duygu, düşünce ve tutumlarını etkileyen başlıca faktörlerden biri olarak ele alınmaktadır (Ahmed vd., 2024; Öksüz, 2013). Bu platformlarda yer alan haberler, yorumlar ve görseller, göçmenlere karşı olumlu ya da olumsuz bakış açılarını şekillendirebilmektedir. Sosyal medyanın kullanım sıklığı, farklı dijital platformların etkileşim biçimleri ve içeriklerin çeşitliliği, bireylerin göç konusundaki düşüncelerini hızla şekillendirmekte ve toplumdaki algıyı yönlendirmektedir (Kuş, 2016). Bu nedenle dijital medyanın, göç ile ilgili tutumların gelişmesinde önemli bir rol oynadığı ifade edilebilir (Demir, 2022).

Bireysel özellikler de, örneğin kişilerin mevcut duygu durumları, göç algısını şekillendiren önemli faktörler arasındadır. Duygu durumları, bir kişinin göçmenlere yönelik tutumlarını ve düşüncelerini etkileyebilir (Gülsoy ve Kanbir, 2022). Örneğin, Almanya’da yapılan bir çalışmada, öfke, korku ve üzüntü gibi negatif duyguların göçmenlere yönelik olumsuz tutumları artırdığı görülmüştür (Deole ve Huang, 2024). Benzer şekilde, Tenenbaum ve arkadaşları’nın (2018) çalışmasında ise mutluluk duygusu uyandırılan bireylerin

sığınmacılara karşı daha hoşgörölü ve destekleyici tutumlar sergilediği raporlanmıştır. Bireyin mevcut duygu durumunun yanında, azınlık olma hissi, göçmenlerle sosyal temas ve bilişsel esneklik gibi unsurlar, bireylerin göçmenlere nasıl yaklaşacaklarını belirleyen içsel süreçler arasında sayılabilir. Bu süreçler, bireylerin yalnızca dışsal faktörlerden değil, aynı zamanda kendi deneyimleri ve içsel düşünce yapılarına dayalı olarak da şekillenir (Berg, 2024). Sonuç olarak, göçle ilgili algıların oluşumunda sadece dışsal çevresel faktörler değil, bireylerin psikolojik ve sosyal dinamikleri de önemli rol oynadığı söylenebilir (Akbaş ve Ulutaş, 2018).

Mevcut çalışmanın amacı, bireylerin Suriyelilere yönelik algılarının; sosyal medya kullanım biçimleri, Suriyelilerle sosyal temasları, duygusal durumları ve bilişsel esneklik düzeyleri bağlamında nasıl şekillendiğini incelemek ve bu değişkenlerin göçmen algısının tehdit, dışlama, içirme ve insancılık gibi farklı boyutları üzerindeki yordayıcı etkilerini ortaya koymaktır.

1.1. Araştırmanın Soruları

1. Sosyal medya kullanım süresi Suriyelilere yönelik olumsuz algıları yordamakta mıdır?
2. Sosyal medya kullanımı, Suriyelilere yönelik olumsuz algılarını yordamakta mıdır?
3. Bireylerin demografik özellikleri (eğitim düzeyleri, daha önce yurt dışında bulunma, kendini azınlık olarak hissetme gibi), Suriyelilere yönelik olumsuz algılarını yordamakta mıdır?
4. Suriyeliler ile sosyal temas (komşuluk, arkadaşlık, çalışma arkadaşlığı, ortak bir çalışmada bulunma) olup olmaması, Suriyelilere yönelik algıları yordamakta mıdır?
5. Bireylerin duygu durumları ile Suriyelilere yönelik olumsuz algıları arasında ilişki var mıdır?
6. Bilişsel esneklik düzeyi ile Suriyelilere yönelik algılar arasında bir ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Varsayımları

1. Seçilen örneklem grubunun, evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Katılımcıların çalışmaya dürüst ve samimi bir şekilde cevap verdiği varsayılmıştır.

BÖLÜM II: KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. GÖÇ

2.1.1. Göç, Mülteci, Göçmen ve Sığınmacı Kavramları

İnsanların yaşadıkları şehri ya da ülkeyi bırakarak farklı bir yere yerleşmesi olarak tanımlanan göç, insanlığın başından beri süregelen, çeşitli sebeplerle ortaya çıkan coğrafi bir yer değiştirmedir. Yalnızca fiziksel bir mekân değişikliği değil aynı zamanda bireylerin ve toplumların anlam dünyasını değişime uğratan, kimlik, aidiyet ve bellekle ilgili karmaşık bir dönüşüm süreci olarak tanımlanmaktadır (Ekici ve Tuncel, 2015). Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Göç Terimleri Sözlüğünde göç; “Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesidir. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketi” olarak açıklanmaktadır. Kendi yaşam koşullarını veya ailesinin durumunu iyileştirmek, geleceğe dair daha iyi imkânlar elde etmek amacıyla farklı bir ülkeye ya da bölgeye taşınan bireyler ve aile üyeleri, göçmen olarak tanımlanır. Daha iyi eğitim, gelişmiş sağlık hizmetleri ve daha iyi yaşam koşulu arayışı gibi faktörler göçün nedenleri arasında yer almaktadır (Özcan, 2017).

Dünya genelinde göçmenler, göç ettikleri toplumlarla din, kültür, yaşam tarzı, sosyo-ekonomik durum ve ana dil yönünden farklı özelliklere sahiptir. Göç alan toplumlarda, nüfus artışına bağlı olarak demografik değişimler, eğitim, sağlık ve sosyal hizmetlere eklenen yükler, işsizliğin artışı ve konut fiyatlarının yükselişi gibi sebeplerle kaygı oluşmaktadır. Göçmenlere karşı mesafe hissedilebilmekte, ayrıca, suç işlemeye meyilli oldukları düşünüldüğü için güvensizlik hissedilebilmektedir (Nurdoğan vd., 2016).

IOM’nin Göç Terimleri Sözlüğünde mülteci, “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında verilen statü” olarak tanımlanırken sığınmacı, “Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla,

kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişiye” denilmektedir.

Mülteci (refugee), göçmen (migrant) veya sığınmacı (asylum seeker) gibi terimler, yasal veya resmi statülere atıfta bulunsa da, halk arasında yaygın olarak kullanılan "Suriyeli" ifadesi, bu bireylerin toplumsal kabulü açısından daha belirgin bir kimlik haline gelmiştir (Doğanoğlu, 2022). Toplumsal bağlamda daha geniş kabul gördüğü ve tanınmış bir ifade olduğu için "Suriyeliler" terimi tercih edilecek ve tezde bu şekilde tanımlanacaklardır.

2.1.2. Göçün Türleri

Yalçın (2004), göçün türlerini; yerleşim süresine, nüfus yoğunluğuna, bireysel iradeye, göçmen nüfusun özelliklerine ve ülke sınırlarına bağlı olmak üzere beş farklı kategoride incelemiştir. İradeye dayanan göç gönüllü ve zorunlu olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Zorunlu göç, insanların etnik çatışmalar, savaşlar, doğal afetler veya siyasi baskılar gibi sebeplerle, güvenliklerini sağlamak amacıyla kendi istekleri dışında göç etmeleri iken; gönüllü göç, herhangi bir baskı olmaksızın daha iyi yaşam koşuluna ulaşma umuduyla yapılan eylemdir. Nüfus yoğunluğuna dayalı göç, kişisel nedenler ve şahsi kararlar doğrultusunda başka bir bölgeye yerleşim olarak tanımlanan bireysel göç ile bir grup insanın benzer sebeplerle toplu olarak göç etmesiyle gerçekleşen, doğal afet, savaş, ekonomik kriz gibi kitlesel etkenlerden kaynaklı büyük bir nüfus hareketliliği oluşturan kitlesel göç olmak üzere iki başlıkta açıklanmaktadır. Göç hareketleri, gerçekleştiği coğrafi alana göre iç göç ve dış göç olmak üzere iki gruba ayrılır. Dış göç, bireylerin farklı bir ülkeye geçici ya da sürekli yaşamak amacıyla yerleşmesini ifade ederken; iç göç, aynı ülke sınırları içinde bir bölgeden başka bir bölgeye yapılan yer değiştirme sürecidir (Gülmez ve Öztürk, 2018). Yerleşim süresine dayalı göç, Yalçın (2004) tarafından kalıcı ve geçici olmak üzere ikiye ayrılmıştır. İş, eğitim, sağlık gibi kısa vadeli amaçlarla yapılan ve belirli bir süre sonra geri dönülmesi planlanan göç geçici, yeni bir bölgeye yerleşip uzun vadeli bir yaşam kurmanın hedeflendiği göç türüne ise kalıcı göç denilmektedir.

2.1.3. Göçün Psikolojik Etkileri

Göçün psikolojik etkileri, göç türüne göre farklılık göstermektedir. Örneğin zorunlu yapılan bir göç, gönüllü olarak yapıldığına göre daha çok psikolojik zorlanmaya sebep olurken; farklı bir kültüre yapılan dış göç, iç göçe kıyasla daha büyük bir stres faktörüdür (Gülmez ve

Öztürk, 2018). Göçmenler, göç etmeden önce yaşadıkları sorunlara ek olarak, yeni bir ülkeye yerleşme sürecinde de bir dizi zorlukla karşılaşmaktadırlar. Yeni kültüre adaptasyon, asimilasyon süreci, kültürel uyumsuzluk ve yaşam stresi gibi faktörler göçmenlerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Göçmenlerin ruh sağlığına yönelik yapılan çalışmalara göre, bu bireylerde genel olarak korku, kaygı, uyum sorunları, yabancılaşma, aidiyet eksikliği, kimlik bunalımı, aşağılanma duygusu, boşluk hissi, suçluluk, güvensizlik, kuşkuculuk, ötekileştirilme, depresyon, stres ve şizofreni gibi psikozlar görülebilmektedir (Aydın, 2017). Avrupa, Orta Doğu, Asya, Afrika ve Kuzey Amerika gibi çeşitli coğrafi bölgelerden ve farklı gelir düzeyindeki ülkelerden alınan verilerle yapılan bir meta-analizde (Turrini vd., 2017), depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğunun mültecilerde yaygın olarak görülebildiği bildirilmiştir. Araştırma, savaş ve zorunlu göçün ruhsal sağlığa olan etkilerini göstererek, mülteciler için psikososyal müdahalelerin gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Göçmenlerin yaşadığı psikolojik zorluklar kadar, göç alan toplumdaki bireyler de bu süreçten olumsuz yönde etkilenebilmektedir. Yerel halk, göçmenlerin gelişinin ardından korku ve kaygı gibi duygularla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu korkular, genellikle bilinmeyen ve farklı kültürlere sahip göçmenlerle etkileşimde bulunmaktan kaynaklanmaktadır. Ayrıca, yerel halk, göçmenlerin varlığını güvensizlik duygusuyla ilişkilendirebilir; ekonomik kaynakların paylaşılması, iş olanaklarının azalması ve sosyal hizmetlerin sınırlandırılması gibi kaygılar bu güvensizlik duygusunu pekiştirebilir (Yalçın, 2004). Örneğin Zagefka ve arkadaşları (2007), Türkiye ve Belçika'yı kapsayan bir çalışmada, göçmenlerin gelişiyile ortaya çıkan ekonomik rekabetin yerel toplumda olumsuz algılarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Önyargılar da bu süreçte önemli bir rol oynamakta; göçmenlere dair olumsuz genellemeler, yerel halkın kapalı bir tutum benimsemesine ve bir takım ayrımcılık davranışları göstermesine yol açabilmektedir. Ancak bu olumsuz algılar zaman zaman göçmenlerin davranışlarından da kaynaklanabilmektedir. Göçmenlerin yerel halkla etkileşimlerinde bazen kültürel farklılıklar, iletişim zorlukları ve sosyal uyumsuzluklar, yanlış anlaşılmalara ve karşılıklı güvensizliklere yol açabilmektedir. Bu durum, toplumsal uyumun zayıflamasına ve karşılıklı anlayışın gelişmemesine neden olabilir (Aydın, 2017).

2.1.4. Suriyelilerin Türkiye'ye Göçü

Günümüzde, dünya genelinde hemen her ülke göç almaktadır ve Türkiye de bu ülkelerden biridir. UNHCR verilerine göre, Türkiye'de geçici koruma kapsamında, uluslararası koruma statüsünde ve ikamet izniyle olmak üzere yaklaşık 4,5 milyon kayıtlı göçmen bulunmaktadır. Küreselleşmenin etkisiyle, ekonomik, sosyal ve politik faktörler göç hareketlerini hızlandırmış, insanlar daha iyi yaşam koşulları, iş fırsatları veya güvenli bir bölge arayışıyla farklı coğrafyalara yönelmiştir. Türkiye hem coğrafi konumu hem de tarihsel geçmişine sebebiyle, çeşitli kültürleri ve toplulukları bünyesinde barındıran, önemli sayıda göç alan bir ülkedir (Uçak, 2017). Doğudan Avrupa ve Amerika'ya geçiş için tercih edilebilecek bir geçiş noktası olmasının yanı sıra, kalıcı yerleşim için de hedef ülke olabilmektedir (Gülmez ve Öztürk, 2018). Bu durum, Türkiye'yi, göçün etkilerini derinden hisseden ve aynı zamanda bu alanda çözüm önerileri geliştirebilecek ülkelerden biri yapmaktadır (Özcan, 2017).

Suriye'de meydana gelen iç savaşın ardından, 28 Nisan 2011 tarihinden itibaren Türkiye'ye yönelik göç hareketleri başlamış ve zamanla bu göç dalgası giderek artan bir yoğunluk kazanmıştır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025). Savaşın ilk başlarında sınır illerin kamplarına yerleşen Suriyeliler, savaşın uzamasıyla birlikte sınır illerde yaşayan akrabalarının yanına gitmişlerdir. Bu süre zarfında, Türkiye'ye göç hareketliliği artmış ve Suriyeliler, sayılarının çoğalmasıyla birlikte Türkiye'nin farklı bölgelerine kendi istekleri doğrultusunda dağılmışlardır (Tunç, 2015).

UNHCR verilerine göre, Suriyeliler en yoğun olarak Türkiye, Irak, Ürdün, Lübnan ve Mısır'a sığınmıştır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresinin açıkladığı verilere göre, Türkiye'de kayıt altına alınan geçici koruma statüsünde 2 milyon 710 bin 476 Suriyeli bulunmaktadır. Suriyelilerin en yoğun olarak yaşadığı şehirler ise 470 bin 935 kişi ile İstanbul, 379 bin 319 kişi ile Gaziantep, 236 bin 309 kişi ile Şanlıurfa'dır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2025).

2.1.5. Suriyelilerin Türkiye'deki Etkileri

Göçün toplumsal etkilerinin başında sosyal uyum konusu gelmektedir. Suriyelilerin toplumla entegrasyonu, dil, din, kültür ve sosyal normlar gibi faktörlere bağlıdır. Ancak bu entegrasyon süreci iki toplum arasındaki farklılıklar nedeniyle kimi zaman zorluklar yaşanmasına yol açabilir. Suriyeliler, gelenek ve görenekleri, kadın-erkek ilişkileri ve yemek kültüründeki farklılıklar gibi nedenlerle Türkiye'deki toplumsal yapıya karşı sembolik bir

tehdit olarak algılanmaktadır. Bu kültürel farklar, yerel halkın göçmenlere karşı yabancılaşma ve önyargı geliştirmesine yol açmaktadır (Ekici, 2019).

Toplumda yankı bulan önemli konulardan biri, Suriyelilerin Türkiye ekonomisine olan etkileridir. Bu durum hem zorlukları hem de fırsatları barındıran dinamik bir dengeyi yansıtmaktadır. Ekonomiye etki eden konulardan biri ise ev kiralарının artmasıdır. Ev sahipleri, Suriyelilerin artan talepleri sonucunda kira gelirlerini artırma fırsatı bulurken, kiracılar ise yüksek kira fiyatları nedeniyle zorluk yaşamaktadır. Bu durum, özellikle dar gelirli aileler için konut bulma ve ödemeler konusunda sıkıntılara yol açmaktadır. Suriyeliler, genellikle düşük kira maliyetleri nedeniyle daha çok kenar mahalleleri tercih etmektedir (Akbaş ve Ulutaş, 2018). Bazı evlerde ise birden fazla Suriyeli aile bir arada yaşamaktadır. Bu durum, çarpık yapılaşmayı teşvik etmektedir. Yerel halk, evlerinin yanına veya üstüne kaçak katlar ekleyerek gelir beklentisine girmekte ve bu yolla sağlıklı bir yapılaşmaya giderek plansız konut inşaatlarını artırmaktadır (Akbaş ve Ulutaş, 2018; Ekici, 2019).

ORSAM'ın yaptığı bir anket çalışmasına göre, sınır illerde yaşayan birçok kişinin Suriyeliler sebebiyle işlerini kaybettiklerini ve bu sebeple Suriyelilerin mevcut iş fırsatlarını engellediğini düşünmektedir. İş gücü piyasasına bakıldığında ise, gerçekte Suriyeliler, Türklerin tercih etmediği düşük vasıflı işlerde istihdam edilmekte ve böylece işgücü piyasasında önemli bir boşluğu doldurmaktadırlar (Orhan ve Senyücel, 2015). Yüksek işsizlik oranları ve yetersiz istihdam nedeniyle oluşan iş gücü fazlasına rağmen göçmenlerin yerli iş gücünün yeterli olmadığı alanlarda istihdam edilmesi, yerli ekonomiye katkı sağlamaktadır (Akbaş ve Ulutaş, 2018). Özellikle Suriyeli çocukların eğitim olanaklarından yoksun kalması, ailelerin maddi imkansızlıklar sebebiyle çocuklarını eğitime yönlendirmek yerine çalışmaya yönlendirmesi sonucu ortaya çıkan çocuk işçiliği, ucuz işgücü olarak ortaya çıkmaktadır. Suriyelilerin ekonomiye bir başka etkisi ise, sınırdaki yerel firmaların Suriye'deki kamplara ve Suriye içine insani yardım yollamasıdır. Dünya genelinden gönderilen yardımlar da sınır illerdeki firmalar aracılığıyla temin edilmiştir. Bu bağlamda gıda ve tekstil sektöründeki yerli firmalar için fırsatlar oluşmuştur. Örneğin 2011 yılında Gaziantep'ten Suriye'ye yapılan ihracat 133 milyon dolarken, 2013'te 278 milyon dolara yükselmiştir. (Orhan ve Senyücel, 2015; Uçak, 2017).

Topluma yansıyan bir başka konu ise yoğun göç alan illerdeki nüfus artışının yerel altyapıyı ve kaynakları zorlayarak sosyal hizmetlere erişimde sıkıntılar oluşturmaları

endişesidir. Yine bu değişim özellikle Hatay, Kilis, Gaziantep gibi şehirlerde yerel halkın azınlık haline gelmekle ilgili kaygı yaşamasına yol açmaktadır (Akbaş ve Ulutaş, 2018). Toplumu etkileyen bir başka faktör ise etnik ve mezhepsel kutuplaşmalardır. Suriyelilerin yerel halkla ilişkilerinde kültürel ve dini farklılıklara sahip olması gerilim sebebi olabilmektedir. Tüm bu faktörler ve daha fazlası, göçün toplumsal etkilerinin karmaşık ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir (Orhan ve Senyücel, 2015).

Tüm bu bulgular ışığında, Suriyelilerin Türkiye'ye gelişinin; konut fiyatları, iş gücü piyasası ve sosyal hizmetler gibi çeşitli alanlarda etkisini gösterdiği ve bu durumun yerel halkın günlük yaşamına doğrudan yansıdığı söylenebilir. Ortaya çıkan yeni toplumsal yapı hem çeşitli riskleri hem de potansiyel fırsatları beraberinde getirmektedir (Akbaş ve Ulutaş, 2018; Uçak, 2017).

2.2. ALGI VE DUYGU DURUM

2.2.1. Algı

Türk Dil Kurumu (TDK)'nın tanımına göre algı, "bir şeye dikkatini yöneltmek o şeyin bilincine varmak, idrak"dir. Almak fiilinde türetilmiş olan algı terimi, duyu organlarımız aracılığıyla dış dünyada gelişen olayları anlamamızı sağlayan bilişsel bir süreçtir (Hoşgör, 2016; Pustu, 2017). Algılanan nesne ve onu algılayan özne olmak üzere iki temel bileşenden oluşan algı süreci, karmaşık bir şekilde gelen bilgilerin, bir takım bilişsel bileşenlerin örgütlenmesi sonucunda anlamlı bilgiler haline gelmesidir (Ceng, 2018; Morris, 2002). İşitme, görme, koklama, tatma ve dokunma olmak üzere 5 duyu organına gelen bilgilerin işlenmesi ile gerçekleşen algılama süreci, algılayanın kişisel özellikleri, psikolojik durumu, hazır bulunuşluğu, o anki beklentisi ve çevresel faktörlerin etkisiyle şekillenir. Tüm bu süreçler sonucunda zihinde anlamlı bir bütün oluşmasıyla birlikte algılama gerçekleşir (Fidan ve Yetiş, 2018; Gezer, 2012).

2.2.2. Türkiye'de Suriyeli Göçmen Algısı

İstanbul Göç Araştırması'nın 2020 yılında yaptığı çalışma sonuçlarına göre, her 10 Türk vatandaşından 8'i Suriyelilerin topluma uyum sağlayamadığını düşünmektedir. Suriyelilerin Türkiye'de kalıcı olarak kaldıkları ihtimalinde ise sorunsuz bir şekilde yaşanabileceğine inananların oranı %21'dir. Türk vatandaşlarının %72'si, Suriyeli sayısının artışının Türk kültürünü olumsuz yönde etkileyeceğini belirtmiştir. Kişilerin yaşadıkları

bölgede Suriyeli oranı arttıkça, topluma uyum sağladıkları ile ilgili kanaat azalmaktadır. Bu sonuçların aksine, aynı çalışmadaki Suriyeliler'in %59'u Türk toplumuna uyum sağladıklarını düşünmektedir. Uyum sağlamalarına engel olan faktörler sorulduğunda ise Türkçe bilmemek, medyadaki olumsuz göçmen haberleri ve iş olanaklarının kısıtlılığını söylemişlerdir (Doğan vd., 2020).

Suriyelilerin toplumda tehdit olarak algılanması sağlık, eğitim ve belediye hizmetleri gibi alanlarda yerel halk ile rekabet oluşturabilecekleri düşüncesiyle gerçekleşmektedir. Türkiye'deki sınırlı iş imkânları, devletin Suriyelilere sağladığı destek ve yereldeki hizmet alanlarına olan rağbetin artmasıyla birlikte gelişen kapasite daralması gibi faktörler, Suriyelilerin toplum tarafından tehdit olarak algılanmasına yol açmaktadır. Özellikle yoğun olarak bulundukları sınır illerde, ekonomi, güvenlik ve sosyal yaşantı açısından kaygılar doğmakta ve bu durum toplumsal bir gerginlik oluşturmaktadır (Ekici, 2019).

2.2.3. Duygu, Duygu Durum ve Duygusal Tepkiler

Duygu, kişinin durum ya da olaylar karşısında yaptığı bilişsel değerlendirmeler sonucunda, yüz ifadesi, jest ve mimikleri yoluyla dışa vurduğu zihinsel bir reaksiyondur (Bagozzi vd., 1999). Belirli bir zaman diliminde hissedilen ve duygusal hali tanımlayan duygu durum, çevresel etkenler ya da içsel düşüncelere bağlı olarak ortaya çıkar. Temelde pozitif ve negatif olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Özkara vd., 2022). Pozitif duygu durumu, bireyin kendisini mutlu, huzurlu, memnun ve tatmin olmuş hissettiği duygusal durumlarla tanımlanırken; negatif duygu durumu, üzüntü, suçluluk, korku gibi duyguları içerip kişinin memnuniyetsizlik düzeyinin yüksek olmasıyla ilişkilidir (Kuyumcu ve Kabasakaloğlu, 2018).

Göçmenler, göç türüne göre farklı duygusal durumları deneyimleyebilirler. Örneğin, yıllar geçse de geride bıraktıkları aileleri ve memleketleriyle ilgili üzüntü duyup; aynı zamanda geride kalan ya da kaybettikleri için suçluluk hissedebilirler (Dik, 2021). Diğer taraftan yerel halkta da göçmenlerin yaşadıkları topluma göç etmesine yönelik çeşitli duygu durumları ortaya çıkmaktadır. Suriye'de iç savaşın başlamasından bu yana Türkiye'ye sığınan Suriyeli sayısı sürekli artış göstermiştir. Bu durum, zamanla toplumda bazı önyargıların oluşmasına neden olmuştur (Gülsoy ve Kanbir, 2022). Oluşan ön yargı göçmenlerin yaşı, göçün sebebi, kültürel farklılıklar ve medya gibi faktörlerce şekillenmektedir (Göç, 2023). Aykaç ve Aykaç'ın (2018) yaptığı çalışmada, Türk toplumunun göçmenlerin ülkelerine

gelmesi ile öfke, üzüntü, yadırgama ve acıma gibi çeşitli duygular hissettiklerinden bahsedilmektedir. Sosyal hizmetler öğrencileriyle yapılan bir çalışmada ise, göçmenlere karşı olumsuz tutumların, kanun ihlali, ekonomik zorluklar ve sınırlı iş imkanları gibi faktörlerden kaynaklandığı görülmüştür (Baş ve Eti, 2021).

Sonuç olarak, Türkiye’de göçmenlere yönelik algının; ekonomik zorluklar, güvenlik kaygıları ve sosyal değişim gibi birçok faktörden etkilendiği söylenebilir. Bunun yanında, bireylerin duygu durumu da bu algının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Göç olgusu yalnızca toplumsal değil, aynı zamanda duygusal yönleriyle de dikkate alınacak bir konu olmaktadır (Ekici, 2019; Orhan ve Senyücel, 2015).

2.3. SOSYAL MEDYA

2.3.1. Sosyal Medyanın Tanımı

İnternet kullanıcılarının anlık iletişim kurup içerik paylaşabildiği bir ağ olan sosyal medya, teknolojinin hızla gelişmesiyle birlikte geleneksel medyadan ayrılarak büyük bir dönüşüm geçirmiştir. Sosyal medya ile bilgi paylaşım hızı, bireyleri yalnızca izleyici olma konumundan çıkarmış, kullanıcıların doğrudan içerik üretebildiği ve anlık etkileşimlerde bulunabildiği dinamik bir iletişim ağı haline gelmiştir. Bu yapı, güncellenebilir ve kolay erişilebilir olması sayesinde bilgiye erişimi kolaylaştırırken, bireylerin iletişim sürecinde daha aktif bir rol üstlenmesini sağlamaktadır (Acar, 2021; Öztürk ve Talas, 2015). Farklı topluluklar tarafından etkili bir iletişim ağı olarak kullanılan sosyal medya, tüketicilere ulaşma, bilgi edinme ya da paylaşma, sosyalleşme ya da keyifli vakit geçirme gibi çeşitli amaçlarla tercih edilmektedir (Açan, 2024).

Ancak artan düzeyde sosyal medya kullanımının, özellikle gençlerde, bağımlılık, sorumlulukların aksaması ve kişisel bakımın ihmaline yol açabildiği görülmektedir (Büyükçorak ve Dinç, 2020). Ayrıca, sosyal medya kutuplaştırıcı ve ötekileştirici içerikler barındırarak bireylerin farklı grupları kabul etme ve uyum sağlama konusundaki tutumlarını olumsuz etkileyebilmektedir (Ölçekçi, 2020). Smith (2020), sosyal medya üzerinden haber takibi yapanların ırk, suç ve göç gibi konularda daha kutuplaşmış ve stereotipik görüşler geliştirdiğini, bunun da toplumsal algıyı olumsuz etkilediğini raporlamıştır.

2.3.2. Sosyal Medya Platformları

En yaygın sosyal medya platformlarından olan Twitter, Facebook, Instagram, Whatsapp, Youtube ve TikTok, mevcut sosyal ilişkilerin dijital ortama taşınmasıyla sanallık

ve gerçekliği birleştiren yeni bir iletişim biçimi oluşturmuştur. Bu platformlar, bireylerin sosyal bağlantılarını algılamasına, düzenlemesine ve paylaşmasına olanak tanıyarak geniş kitlelerce benimsenmiştir (Yaşar, 2020). Son on yıldır, sosyal medya platformları, güven odaklı iletişim ve pazarlama stratejileriyle, amaç odaklı bir etkileşim aracına dönüşmüştür (Gedik, 2020). Bu platformlar aracılığıyla bilgi hızla yayılmakta, kişilerin duygu ve düşünce dünyası değişmekte, bir yandan farklı fikirleri benimseme ve bilgi edinimine olanak tanınmakta, diğer yandan bireylerin iradesi dışında maruz kaldıkları içeriklerle düşünsel yönelimleri şekillendirilmektedir (şener, 2021).

Diğer taraftan sosyal medya platformları, kullanıcıları benzer özelliklere sahip diğer bireylerle bir araya getiren algoritmalar kullanarak, bireylerin "biz" ve "onlar" şeklinde gruplaşmalarını teşvik etmektedir (Privman, 2009). Bu durum, toplumsal ayrışmayı derinleştirerek, bireylerin farklı görüşlere sahip gruplara karşı daha olumsuz bir tutum geliştirmelerine yol açaabilir (Hazar vd., 2023). Sosyal medya platformlarının tutumlara olan etkisi, yapılan çeşitli çalışmalarda ortaya konmuştur. Örneğin, Ghazal (2019), 2016 ABD seçimleri sırasında New York Times'taki Suriyeliler ile ilgili haberlerin, onları “terörist” ve “siyasi pazarlık unsuru” olarak tanımlayarak göçmenlerin toplumdaki kabulünü olumsuz etkilediğini aktarmıştır. Ayrıca haberlerin tarafsız görünürken göçmenlerle ilgili olumsuz varsayımları dolaylı yoldan aktarmasının olumsuz tutumlara etki ettiği görölmüştür. Haber içeriklerine bakıldığında, olumlu haberlerin göçmenlerin insanileştirilmesi ve mağduriyetlerine vurgu yaptığı; olumsuz haberlerin ise göçmenlerin tehlike veya engel olarak sunulmasına odaklandığı görölmüştür. İngiltere’de mültecilere hizmet veren 5 büyük sivil toplum kuruluşunun mültecilerle ilgili paylaşımlarını inceleyen başka bir çalışma, içeriklerin dikkat çekici fotoğraflar ve yazılar, gizlenmiş yüzler ve mültecilerin kendi hikayelerini anlattığı paylaşımlar üzerinden yaptığını ve bu tip paylaşımların toplumda mültecilere karşı sembolik sınırlar oluşturduğunu raporlamıştır (Jhoti ve Allen, 2024).

Sonuç olarak, sosyal medya platformları, insanların göçmenlere yönelik düşüncelerini etkileyen önemli bir araç haline gelmiştir. Paylaşılan içerikler, göçmenlere karşı olumlu ya da olumsuz tutumlar geliştirilmesine neden olabilmekte ve bu etkiler, bireylerin duygusal ve bilişsel süreçleriyle birlikte değerlendirilmelidir (olak, 2019). Bu sebeple, doğru bilgiye ulaşmak için kullanıcıların elde ettikleri bilgileri teyit etmeleri önemlidir (ömleki ve Başol, 2019).

2.4. BİLİŞSEL ESNEKLİK

2.4.1. Bilişsel Esneklik Nedir?

Bireyin beklenmedik durumlar karşısında zihinsel olarak uyum sağlayabilmesi, farklı bakış açılarını değerlendirebilmesi ve değişen koşullara uygun çözümler üretebilme kapasitesi ile açıklanan bilişsel esneklik, bilişsel ve davranışsal öğelerin etkileşimi ile gerçekleşir. Yüksek bilişsel esnekliğin yüksek psikolojik iyi oluş ile ilişkilendirildiği, düşük bilişsel esnekliğin ise depresyon, anksiyete, obsesif kompulsif bozukluk ve akılcı olmayan inanışlar gibi çeşitli psikopatolojilerle ilişkilendirildiği görülmektedir (Aslan ve Türk, 2022).

2.4.2. Bilişsel Esneklik ve Duygu Durumu İlişkisi

Bilişsel esnekliğin, olumlu duygu ve tutumlar sergileme, dikkatli olma ve yeni gelişen durumlara çözümler getirebilme becerileriyle ilişkili olduğu; aynı zamanda bireyin duygu durumunu dengelemesine, stresle başa çıkmasına ve farklı bakış açıları geliştirmesine katkıda bulunduğu söylenebilir (Yazgan, 2021). Bilişsel esneklik, bireyin olumsuz duygu ve düşünceler üzerinde kontrol sağlamasına, bu duygulara uyumlu tepkiler geliştirmesine ve hedef odaklı davranışlar gerçekleştirmesine yardımcı olur. Aynı zamanda, duygusal dalgalanmalar karşısında daha dengeli bir tutum sergilemeyi destekler (Demirtaş, 2019). Yapılan bir çalışmada, üniversite öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeylerinin bilişsel duygu düzenleme stratejileriyle ilişkili olduğu bulunmuş; bilişsel esnekliğin, bazı duygu düzenleme stratejilerini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebileceği ortaya konmuştur (Demirci ve Güneri, 2020). Bir başka çalışmada Fales ve arkadaşları (2008), depresyon hastalarının olumsuz duygulara güçlü amigdala tepkisi verdiğini ve bilişsel kontrol seviyelerinin düşük olduğu tespit etmiştir.

2.4.3. Bilişsel Esneklik ve Sosyal Medya

Sürekli değişen ve geniş bilgi akışı sunan sosyal medya platformları, bireylerin yeni bilgilere uyum sağlama ve problem çözme becerilerini geliştirebilir. Ancak, algoritmaların kişiselleştirilmiş içerikler sunması, bireylerin kendi düşüncelerini doğrulayan içeriklere maruz kalmasını artırarak bilişsel esnekliğin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (Özbey, 2022). Yapılan bir araştırmada genç yetişkinlerde artan kaygının, sosyal medya kullanımına bağlı olarak yükselirken, bilişsel esnekliği azaltarak bireylerin uyum ve çözüm üretme becerilerini olumsuz etkilediği görülmüştür (Yıldız ve Koçyiğit, 2023). Ateş ve Sağar (2021), üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmada, internet bağımlılığını en çok bilişsel

esnekliğin daha sonra duygu düzenleme becerisinin yordadığını tespit etmişlerdir.

Literatürde, internet bağımlılığı olan kişilerin beyin aktivasyonunda artış olduğu ancak bilişsel esnekliklerinin zayıf olduğu bulunmuştur (Dong vd., 2014). Buna karşın, ergenlerin sosyal medya kullanımının bilişsel yetenekler üzerindeki etkisini inceleyen başka bir çalışma, sosyal medya kullanımının zekâ, mekansal algı ve bilgi işleme gibi temel bilişsel beceriler üzerinde küçük ya da önemsiz etkileri olduğunu göstermiştir (Stieger ve Wunderl, 2022). Bilişsel esnekliğin göçmen tutumlarına etkisine yönelik alanyazındaki çalışmalara bakıldığında, Mepham ve Martinovic (2018), çok dilli bireylerin geliştirdiği bilişsel esnekliğin, farklı etnik gruplara karşı daha olumlu tutumlarla ilişkili olduğunu bulmuştur. İngiltere ve Amerika’da yapılan başka bir çalışma ise, bilişsel esnekliği düşük olan kişilerin dış gruba karşı aşırı görüşlere sahip olma eğilimlerinin daha yüksek olduğu raporlamıştır. Kişilerin, bilişsel esneklik düzeyi azaldıkça şiddeti onaylamak ve grup uğruna ölümü göze almak gibi aşırılık yanlısı düşüncelere meyilli olduğu bulunmuştur (Zmigrod, Rentfrow ve Robbins, 2019). Bu bulgular, bilişsel esnekliğin artırılmasının farklı gruplara yönelik hoşgörüyü geliştirmede önemli bir rol oynayabileceğini düşündürmektedir.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Yöntem bölümünde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci, analiz süreci detaylı biçimde ele alınmıştır. Bu çalışmada dilbilgisel doğruluk ve anlatım bütünlüğünü sağlamak, ifadeleri düzenlemek ve anlatımı sadeleştirmek amacıyla, yapay zekâ destekli bir yazılım modelinden yazım desteği alınmıştır.

3.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmaya, Türkiye’nin çeşitli illerinde ikamet eden ve 18-65 yaş aralığında olan bireyler dâhil edilmiştir. Katılımcıların Türkçe okuma ve anlama yeterliliğine sahip olmaları ve çevrimiçi ankete gönüllü olarak katılım göstermeleri temel alınmıştır. Belirtilen yaş aralığı dışında kalanlar ve gönüllü onam vermeyen bireyler çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları Kişisel bilgi formu, Göçmen Algısı Ölçeği, Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Ölçeğinden oluşmaktadır.

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, katılımcıların özelliklerini ve çalışma kapsamında incelenen değişkenlerle ilişkili bazı bireysel deneyimlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır ve 19 maddeden oluşmaktadır. Formda, katılımcıların cinsiyeti (kadın/erkek), yaşı, eğitim durumu (ilkokul, ortaokul, lise, ön lisans, lisans eğitimi devam ediyor, lisans mezunu, yüksek lisans eğitimi devam ediyor, yüksek lisans mezunu ve üstü) ve ekonomik düzeyi (düşük, orta, yüksek) gibi temel demografik bilgiler yer almaktadır. Ayrıca, katılımcıların daha önce yurt dışında bulunup bulunmadıkları, kaç kez yurt dışına çıktıkları ve yurt dışında ne kadar süre kaldıkları gibi değişkenler de değerlendirilmiştir. Katılımcıların sosyal medya kullanım alışkanlıklarını ölçmek amacıyla günlük sosyal medya kullanım süresi, kullanılan sosyal medya platformları ve sosyal medyayı hangi amaçlarla kullandıkları sorulmuştur. Bunun yanı sıra, katılımcıların yaşadıkları il ve semt bilgileri alınarak, kendilerini yaşadıkları toplumda azınlık olarak hissedip hissetmedikleri ve yaşadıkları bölgede Suriyelilerin bulunup bulunmadığı gibi algısal ve çevresel değişkenler değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında sosyal temas düzeyini ölçmek için katılımcılara daha önce bir Suriyeli bireyle sosyal etkileşimde bulunup bulunmadıkları, Suriyeli komşularının veya arkadaşlarının olup olmadığı ve bir Suriyeli ile aynı çalışma ortamında yer alıp almadıkları gibi sorular yöneltilmiştir. Son olarak, katılımcıların sosyal medyada Suriyelilere yönelik olumsuz haberlere maruz kalma durumları ve bu tür içeriklerin görüş ve duygularını nasıl etkilediği sorgulanmıştır. Suriyelilere dair eklemek istedikleri düşünceler için açık uçlu bir yanıt alanı sunulmuştur. Bu veriler, katılımcıların sosyo-demografik yapıları, sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve Suriyelilerle olan temas düzeyleri ile algılarının değerlendirilmesi amacıyla analiz edilecektir.

3.2.2. Göçmen Algısı Ölçeği

Göçmen Algısı Ölçeği, bireylerin göçmenlere yönelik tutumlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir (Tecim ve Karakoyunlu, 2021). Konya ilinde 537 katılımcıyla yapılan çalışmada, başlangıçta 58 maddeden oluşan ölçek, Açıklayıcı Faktör Analizi sonucunda dört faktörlü ve 21 maddeye indirgenmiştir. Maddeler 5'li Likert tarzıdır. 1 “kesinlikle katılmıyorum”, 2 “katılmıyorum”, 3 “ne katılıyorum ne katılmıyorum”, 4 “katılıyorum” ve 5 “kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. 1.,2.,3.,4.,5. maddeler (FAK1 Tehlike) ile 6., 7., 8., 9., 10. ve 11. maddeler (FAK2 Sosyal dışlama) ters

kodlanmıştır. Ölçek 4 faktörden oluşmaktadır. Bireylerin ya da grupların güvenlik, değer veya çıkarlarının başka kişi, grup ya da olaylar tarafından zarar görebileceğine dair duyulan kaygı olan tehdit algısı; (Abayhan ve Aydın, 2014); ırksal eşitsizlik gibi yapısal nedenlerle bireylerin toplumsal kaynaklara erişiminin kısıtlandığı, ‘yapabilirlik yoksunluğu’ olarak tanımlanan sosyal dışlama (Kalemci ve Özen, 2011); bireylerin toplumun tüm alanlarına eşit şekilde katılımını sağlayarak ayrımcılığı azaltmayı destekleyen sosyal içerme (Genç ve Çat, 2013) ve insanlara anlayış temelinde yaklaşımı ifade eden insancılık (Kınık, 2016) alt boyutlarından oluşmaktadır. Ölçeğin KMO değeri 0,947, Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0,937 olup, Doğrulayıcı Faktör Analizi sonuçları ölçeğin istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek uyumlu olduğunu göstermektedir. Bu ölçekten alınabilecek puanlar 21 ile 105 arasında değişmektedir; en düşük puan 21, en yüksek puan ise 105’tir.

3.2.3. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği (SMKÖ)

Bu ölçek, bireylerin sosyal medya kullanım alışkanlıklarını, çevrim içi olma sürekliliklerini, sosyal medyanın günlük yaşama entegrasyonunu ve bireylerin sosyal medya ile etkileşim sıklığını değerlendiren 8 maddeden oluşmaktadır (Deniz ve Tutgun Ünal, 2019). Maddeler 5’li likert türünde olup “Bana hiç uygun değil”, “Bana az uygun”, “Bana orta seviyede uygun”, “Bana çok uygun”, ve “Bana tamamen uygun” seçeneklerinden oluşmaktadır. Sosyal Medya Kullanımı ölçeğinin geçerlilik ve güvenirlik analizleri kapsamında, başlangıçtaki iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,676 olarak hesaplanmış, iki maddenin çıkarılmasıyla bu değer yükselmiştir. Ölçeğin yapı geçerliliği için temel bileşenler analizi uygulanmış, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı 0,856 ve Bartlett Sphericity testi sonucu $\chi^2=1189,074$ (sd=28; $p<0,000$) olarak bulunmuştur. Faktör analizi sonucunda, madde toplam korelasyonları 0,463 ile 0,649 arasında değişen ve faktör yükü kesme değeri 0,30 olarak belirlenen ölçek, "Süreklilik" ve "Yetkinlik" olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Sosyal medya sürekliliği, sosyal medya platformlarına düzenli olarak katılım gösterme ve etkileşimde bulunma eğilimi olarak açıklanabilir. Bu, kullanıcıların platformda aktif kalmalarını ve içerik paylaşımını sürdürmelerini ifade eder. Sosyal medya yetkinliği ise, ölçekte kullanılan anlamıyla, dijital araçları etkin kullanarak günlük aktiviteleri (iletişim, alışveriş vb.) yönetme ve farklı cihazlarla çoklu görevleri yerine getirme becerisini ifade eder. Bu yetkinlik, sosyal medyayı yaşamın her alanında aktif bir şekilde entegre etmeyi içerir (Hanna vd., 2011).

3.2.4. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

Watson, Clark ve Tellegen, (1988) tarafından geliştirilen bu ölçek, çeşitli duyguları değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 10 pozitif ve 10 negatif duygu maddesinden oluşan toplam 20 maddeden meydana gelmektedir. Beşli likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak, 1 (Çok az veya hiç), 2 (Biraz), 3 (Ortalama), 4 (Oldukça), 5 (Çok fazla) arasında değerlendirilmektedir. Her bir duygu için alınabilecek puan aralığı 10 ile 50 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı, pozitif duygular için .88, negatif duygular için ise .85 olarak belirlenmiştir. Bu ölçek, bireylerin farklı duygusal durumlarını ölçerek, genel duygusal deneyimlerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

3.2.5. Bilişsel Esneklik Ölçeği (BEÖ)

Bilişsel Esneklik Ölçeği (BEÖ), Martin ve Rubin (1995) tarafından bireylerin bilişsel esneklik düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş, Türkçe uyarlaması ise Çelikkaleli (2014a) tarafından yapılmıştır. Orijinali 12 madde olan ölçeğin Türkçe formu 11 maddeden oluşmaktadır ve tek boyutlu yapısı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile doğrulanmıştır. 6'lı Likert tipi olan ölçek olup 1 “kesinlikle katılmıyorum”, 2 “katılmıyorum”, 3 “kısmen katılmıyorum”, 4 “kısmen katılıyorum”, 5 “katılıyorum” ve 6 “kesinlikle katılıyorum” şeklinde derecelendirilen bir yanıt formatına sahiptir. 2., 3., 6. ve 10. maddeler ters puanlanmaktadır. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları .73 ile .75 arasında değişmekte, test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .98 olarak bulunmuştur. Dil geçerliği kapsamında orijinal İngilizce ve Türkçe formlar arasında .88'lik bir korelasyon saptanmıştır. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması, bilişsel esnekliğin yüksekliğini göstermektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama süreci için Beykoz Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. İstanbul ve çevresindeki illerde yaşayan kişilere ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Katılımcılara çevrimiçi anket formu e-posta veya sosyal medya aracılığıyla gönderilmiştir. Katılımcılar gönüllü olarak ve bilgilendirme formunu okuyarak çalışmaya katılmayı kabul etmişlerdir. Katılımcılara “Göçmen Algısı Ölçeği”, “Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği”, “Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği”, “Bilişsel Esneklik Ölçeği” ve kişisel bilgi formu sunulmuştur. Anketi yanıtlamak yaklaşık 5-10 dakika sürmüştür ve veri toplama süreci yaklaşık 1 ayda tamamlanmıştır.

3.4. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Analizler

Elde edilen verilerin analizinde öncelikle betimleyici istatistikler ve Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Ardından, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla çoklu hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Analizler RStudio Team (2023) tarafından geliştirilen RStudio yazılımı ile gerçekleştirilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Tablo 1’de katılımcıların temel sosyodemografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	N = 333 ¹
Cinsiyet	
Kadın	225 (68%)
Erkek	108 (32%)
Eğitim Grup	
Lise ve altı	46 (14%)
On Lisans	37 (11%)
Lisans	166 (50%)
Yüksek Lisans+	84 (25%)
SED	
Düşük	36 (11%)
Orta	257 (77%)
Yüksek	40 (12%)
Yurtdışına Gitme	
0-Hiç	136 (41%)
1 kez	49 (15%)
2-5 kez	85 (26%)
6-10 kez	35 (11%)
11+ kez	28 (8.4%)
Azınlık Hissi	
Hayır	286 (86%)
Evet	47 (14%)
Sosyal Medya Kullanım Süresi	
0_1_saat	93 (28%)
2_4_saat	136 (41%)

Demografik Özellikler	N = 333¹
5_saat+	104 (31%)
Sosyal Medya - Instagram	
Kullanmıyor	58 (17%)
Kullanıyor	275 (83%)
Sosyal Medya – Facebook	
Kullanmıyor	268 (80%)
Kullanıyor	65 (20%)
Sosyal Medya - WhatsApp	
Kullanmıyor	42 (13%)
Kullanıyor	291 (87%)
Sosyal Medya - Youtube	
Kullanmıyor	82 (25%)
Kullanıyor	251 (75%)
Sosyal Medya - Tik Tok	
Kullanmıyor	289 (87%)
Kullanıyor	44 (13%)
Sosyal Medya – X (Twitter)	
Kullanmıyor	178 (53%)
Kullanıyor	155 (47%)
Suriyeli Komşu	
Hayır	241 (72%)
Evet	92 (28%)
Suriyeli Arkadaş	
Hayır	209 (63%)
Evet	124 (37%)
Suriyeli Çalışma Arkadaşı	
Hayır	203 (61%)
Evet	130 (39%)
Sosyal Medyada Haber Takibi	
Hayır	207 (62%)
Evet	126 (38%)

¹n (%), Yaş: 16-66, Ort. = 33.98, Ss = 11.19.

Bu araştırmaya yaşları 18 ile 65 arasında değişen toplam 333 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 33.98 (Ss = 11.19) olup, %68'i kadın (n = 225) ve %32'si erkektir (n = 108). Katılımcıların eğitim düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde, %14'ü (n = 46) lise ve altı, %11'i (n = 37) ön lisans, %50'si (n = 166) lisans ve %25'i (n = 84)

yüksek lisans ve üzeri düzeyde eğitim almıştır. Sosyoekonomik düzeye (SED) göre, %11'i (n = 36) düşük, %77'si (n = 257) orta ve %12'si (n = 40) yüksek düzeyde yer almaktadır.

Katılımcıların yurt dışına çıkma deneyimleri incelendiğinde, %41'i (n = 136) hiç yurt dışına çıkmadığını, %15'i (n = 49) bir kez, %26'sı (n = 85) iki ila beş kez, %11'i (n = 35) altı ila on kez ve %8.4'ü (n = 28) on bir veya daha fazla kez yurt dışına çıktığını belirtmiştir. Katılımcıların %14'ü (n = 47) kendini azınlık grubuna ait hissettiğini ifade etmiştir. Sosyal medya kullanım süresi bakımından, %28'i (n = 93) günde 0–1 saat, %41'i (n = 136) 2–4 saat, %31'i (n = 104) ise 5 saat ve üzeri sosyal medya kullandığını bildirmiştir. Platform bazlı sosyal medya kullanımında, katılımcıların %83'ü (n = 275) Instagram, %20'si (n = 65) Facebook, %87'si (n = 291) WhatsApp, %75'i (n = 251) YouTube, %13'ü (n = 44) TikTok ve %47'si (n = 155) X (eski adıyla Twitter) kullanmaktadır. Katılımcıların %28'i (n = 92) Suriyeli komşularının, %37'si (n = 124) Suriyeli arkadaşlarının ve %39'u (n = 130) Suriyeli çalışma arkadaşlarının bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, %38'i (n = 126) sosyal medyada haber takibi yaptığını ifade etmiştir.

4.2. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırmada kullanılan Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği (SMKÖ), Göçmen Algısı Ölçeği, Bilişsel Esneklik Ölçeği (BEÖ) ve Pozitif-Negatif Duygu Ölçeğine (PND) ait temel betimsel istatistikler, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri, Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Değişkenlere İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	Ort.	SS	Çarpıklık	Basıklık
Göçmen Algısı – Tehlike	2.68	1.05	0.379	-0.506
Göçmen Algısı – Sosyal Dışlama	2.01	1.05	1.069	0.418
Göçmen Algısı – Sosyal İçerme	2.96	0.96	-0.222	-0.529
Göçmen Algısı – İnsancılık	3.88	0.99	-1.085	0.780
Göçmen Algısı – Genel Ortalama	3.51	0.91	-0.726	-0.045
Sosyal Medya Kullanımı - Süreklilik	2.71	0.90	0.244	-0.444
Sosyal Medya Kullanımı - Yetkinlik	2.68	0.93	0.217	-0.437
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği – Pozitif Duygulanım	3.27	0.86	-0.129	-0.385
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği – Negatif Duygulanım	2.14	0.82	0.933	0.576
Bilişsel Esneklik - Genel Ortalama	4.58	0.56	-0.035	-0.156

Bu çalışmada kullanılan değişkenlere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2'de

sunulmuştur. Ortalama (Ort.) ve standart sapma (SS) değerleri incelendiğinde, değişkenlerin ortalamaları 2.01 ile 4.58 arasında değişmekte olup, standart sapma değerleri 0.56 ile 1.05 arasında yer almaktadır. Bu bulgular, değişkenlerin orta düzeyde ve birbirine yakın dağılımlar sergilediğini göstermektedir.

Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık (Çokluk vd., 2012; Field, 2005; Tabachnick ve Fidell, 2013) değerleri sırasıyla -1.085 ile -0.035 ve -0.045 ile 0.780 arasında değişmektedir. Tüm değerlerin ± 1.5 aralığında kalmasına bağlı olarak, değişkenlerin dağılımlarının büyük ölçüde normal dağılıma uygun olduğu ifade edilebilir.

4.3. Göçmen Algısı, Bilişsel Esneklik, Duygulanım ve Sosyal Medya Kullanım İlişkisi

Katılımcıların göçmen algılarının bilişsel esneklik düzeyleri, pozitif ve negatif duygulanım düzeyleri, ve sosyal medya kullanım durumları ile ilişkisi Pearson Korelasyon Katsayısı ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Değişkenler Arasındaki İlişkiler - Pearson Korelasyon Katsayısı

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Sosyal Medya Kullanımı - Süreklilik	-								
2. Sosyal Medya Kullanımı - Yetkinlik	.56**	-							
3. Göçmen Algısı – Tehlike	.16**	.29**	-						
4. Göçmen Algısı – Sosyal Dışlama	.15**	.24**	.82**	-					
5. Göçmen Algısı – Sosyal İçerme	-.14*	-.17**	-.73**	-.72**	-				
6. Göçmen Algısı – İnsancılık	-.04	-.15**	-.69**	-.78**	.69**	-			
7. Göçmen Algısı – Genel Ortalama	-.14**	-.24**	-.91**	-.93**	.88**	.86**	-		
8. Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği – Pozitif Duygulanım	-.20**	-.05	.00	-.00	.05	-.03	.01	-	
9. Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği – Negatif Duygulanım	.23**	.11*	.25**	.21**	-.14**	-.15**	-.21**	.32**	-
10. Bilişsel Esneklik - Genel Ortalama	-.14*	.05	.06	-.10	-.01	.18**	.05	.36**	-.22**

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Sosyal medya kullanımı sürekliliği, göçmenleri tehlikeli olarak algılama ($r = .16, p < .01$), sosyal dışlama ($r = .15, p < .01$), sosyal içerme ($r = -.14, p < .05$) ve genel göçmen algısı ortalaması ($r = -.14, p < .01$) ile ilişkili bulunmuştur. Sosyal medya kullanımı yetkinliği

ise göçmen algısının tüm alt boyutlarıyla daha güçlü ilişkiler göstermektedir: tehlike ($r = .29, p < .01$), sosyal dışlama ($r = .24, p < .01$), sosyal içirme ($r = -.17, p < .01$), insancılık ($r = -.15, p < .01$) ve genel ortalama ($r = -.24, p < .01$).

Negatif duygulanım düzeyi, göçmenleri tehlikeli algılama ($r = .25, p < .01$), sosyal dışlama ($r = .21, p < .01$), sosyal içirme ($r = -.14, p < .01$), insancılık ($r = -.15, p < .01$) ve genel ortalama göçmen algısı ($r = -.21, p < .01$) ile anlamlı ilişkiler göstermiştir. Buna karşılık, pozitif duygulanım ile göçmen algısının herhangi bir alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir (r değerleri $< .06, p$ 'ler $> .05$).

Son olarak, bilişsel esneklik yalnızca göçmenlere yönelik insancılık algısı ile anlamlı ve pozitif bir ilişki göstermiştir ($r = .18, p < .01$); diğer alt boyutlarla ve genel ortalama ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p 'ler $> .05$).

4.4. Değişkenlerin Göçmen Algısı Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Göçmen algısının yordayıcıları hiyerarşik regresyon analizi ile değerlendirilmiş, analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. Bu aşamada Göçmen Algısı Ölçeğinden alınan genel ortalama puanlar modele bağımlı değişken olarak dahil edilmiştir. Dört aşamalı modelde, demografik özellikler, sosyal medya kullanımı, duygusal değişkenler ve bilişsel esneklik ile etkileşimleri modele sırasıyla dahil edilmiştir.

Tablo 4. Değişkenlerin Göçmen Algısı Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Adımlar	Adım 1		Adım 2		Adım 3		Adım 4	
Yordayıcılar	b	sr²	b	sr²	b	sr²	b	sr²
(sabit)	3.91**		3.76**		3.84**		3.85**	
Cinsiyet [Erkek]	-0.47**	.05	-0.47**	.05	-0.49**	.05	-0.48**	.05
Eğitim [Ön Lisans]	-0.17	.00	-0.12	.00	-0.11	.00	-0.11	.00
Eğitim [Lisans]	-0.26	.01	-0.19	.00	-0.20	.00	-0.21	.00
Eğitim [Yüksek Lisans+]	-0.03	.00	0.05	.00	0.03	.00	0.02	.00
SED [Orta]	0.16	.00	0.15	.00	0.09	.00	0.09	.00
SED [Yüksek]	0.38*	.01	0.41*	.01	0.36*	.01	0.36*	.01
Yurtdışı [1]	0.08	.00	0.05	.00	0.04	.00	0.04	.00
Yurtdışı [2-5]	0.21*	.01	0.23*	.01	0.23*	.01	0.23*	.01
Yurtdışı [6-10]	0.16	.00	0.17	.00	0.17	.00	0.17	.00
Yurtdışı [11+]	0.07	.00	0.09	.00	0.09	.00	0.08	.00
Azınlık Hissi [Evet]	-0.56**	.04	-0.53**	.04	-0.48**	.03	-0.48**	.03
Sosyal M. Sure [2-4 saat]	-0.11	.00	-0.07	.00	-0.06	.00	-0.06	.00
Sosyal M. Sure [5 saat +]	-0.07	.00	0.02	.00	0.01	.00	0.01	.00
Sosyal M. – Instagram	-0.12	.00	-0.13	.00	-0.15	.00	-0.15	.00
Sosyal M. – Facebook	-0.05	.00	-0.04	.00	-0.03	.00	-0.03	.00
Sosyal M. – WhatsApp	0.07	.00	0.06	.00	0.03	.00	0.03	.00
Sosyal M. – YouTube	-0.07	.00	-0.02	.00	-0.03	.00	-0.03	.00
Sosyal M. – Tik Tok	-0.42**	.02	-0.35*	.01	-0.31*	.01	-0.31*	.01
Sosyal M. – x	-0.01	.00	0.03	.00	0.04	.00	0.04	.00
Suriyeli Komşu	-0.02	.00	-0.04	.00	-0.04	.00	-0.04	.00
Suriyeli Arkadaş	0.44**	.04	0.43**	.04	0.42**	.04	0.42**	.04
Suriyeli Çalışma Arkadaşı	0.07	.00	0.08	.00	0.10	.00	0.10	.00
Sosyal Medya Haber Takibi	-0.61**	.10	-0.59**	.09	-0.56**	.08	-0.56**	.08
Sosyal M. Kullanımı - Süreklilik			0.02	.00	0.05	.00	0.06	.00
Sosyal M. Kullanımı - Yetkinlik			-0.18**	.02	-0.18**	.02	-0.18**	.02
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Pozitif Duygu					-0.05	.00	-0.05	.00
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Negatif Duygu					-0.16**	.02	-0.16**	.02
Bilişsel Esneklik (BE) - Genel Ortalama							0.03	.00
	<i>R²</i>	<i>Adım 1</i>	<i>Adım 2</i>	<i>Adım 3</i>	<i>Adım 4</i>			
		.349**	.371**	.388**	.388**			
	95% CI	[.22,.38]	[.24,.40]	[.25,.41]	[.25,.41]			
	ΔR^2	-	.021**	.017*	.000			
	95% CI	-	[-.00,.05]	[-.00,.04]	[-.00,.00]			

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Adım adım yapılan hiyerarşik regresyon analizine göre, modelin ilk aşamasında (Adım 1) demografik ve deneyimsel değişkenler (ör. cinsiyet, eğitim düzeyi, SED, yurt dışı deneyimi, azınlık hissi, sosyal medya süresi, sosyal temaslar) açıklanan varyansın %35'ini oluşturmuştur ($R^2 = .349$, 95% GA [.22, .38], $p < .001$). Bu aşamada, erkeklerin göçmenlere yönelik tutumlarının kadınlara kıyasla daha olumsuz olduğu ($b = -0.47$, $p < .001$), yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bireylerin daha olumlu tutum sergilediği ($b = 0.38$, $p < .05$), azınlık hissini olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu ($b = -0.56$, $p < .001$), Suriyeli arkadaş sahibi olmanın olumlu tutumlarla ilişkili olduğu ($b = 0.44$, $p < .001$) ve 2-5 kere yurt dışı deneyimi yaşamanın olumlu tutumlarla ilişkili olduğu görülmüştür ($b = 0.21$, $p < .001$). Ayrıca sosyal medyada haber takibi yapan bireylerin ($b = -0.61$, $p < .001$) ve TikTok kullanan bireylerin ($b = -0.42$, $p < .001$). daha olumsuz tutumlara sahip oldukları bulunmuştur.

İkinci aşamada sosyal medya kullanım yeterliliği ve sürekliliği eklenmiş ve modele anlamlı katkı sağlamıştır ($\Delta R^2 = .021$, 95% GA [-.00, .05], $p < .01$). Yetkinlik düzeyi arttıkça göçmen algısı olumsuz yönde etkilenmiştir ($b = -0.18$, $p < .01$). Üçüncü aşamada, pozitif ve negatif duygular eklenmiş, negatif duygulanımın göçmen algısıyla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur ($b = -0.16$, $p < .01$). Bu aşamanın modele katkısı anlamlı bulunmuştur ($\Delta R^2 = .017$, $p < .05$). Dördüncü aşamada bilişsel esneklik eklendiğinde modelin açıklayıcılığı artmamıştır ($\Delta R^2 = .000$, $p > .05$).

4.5. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Tehdit) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Bu aşamada Göçmen Algısı Ölçeğinin Tehdit Algısı alt boyutundan alınan genel ortalama puanlar modele bağımlı değişken olarak dahil edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir. Genel ortalamanın yordayıcılarının değerlendirildiği modele benzer şekilde, dört aşamalı modelde, demografik özellikler, sosyal medya kullanımı, duygusal değişkenler ve bilişsel esneklik ile etkileşimleri modele sırasıyla dahil edilmiştir.

Tablo 5. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Tehdit Alt Boyutu) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Adımlar	Adım 1		Adım 2		Adım 3		Adım 4	
Yordayıcılar	b	sr²	b	sr²	b	sr²	b	sr²
(sabit)	1.97**		2.19**		2.06**		2.13**	
Cinsiyet [Erkek]	0.52**	.05	0.52**	.05	0.55**	.05	0.56**	.05
Eğitim [Ön Lisans]	0.15	.00	0.08	.00	0.07	.00	0.07	.00
Eğitim [Lisans]	0.42*	.01	0.32*	.01	0.34*	.01	0.31	.01
Eğitim [Yüksek Lisans+]	0.27	.00	0.16	.00	0.19	.00	0.14	.00
SED [Orta]	-0.14	.00	-0.11	.00	-0.02	.00	-0.03	.00
SED [Yüksek]	-0.41	.01	-0.45*	.01	-0.38	.01	-0.38	.01
Yurtdışı [1]	-0.03	.00	0.01	.00	0.01	.00	0.02	.00
Yurtdışı [2-5]	-0.12	.00	-0.14	.00	-0.14	.00	-0.14	.00
Yurtdışı [6-10]	-0.16	.00	-0.19	.00	-0.18	.00	-0.16	.00
Yurtdışı [11+]	0.08	.00	0.05	.00	0.06	.00	0.04	.00
Azınlık Hissi [Evet]	0.65**	.04	0.60**	.04	0.51**	.03	0.52**	.03
Sosyal M. Sure [2-4 saat]	0.00	.00	-0.06	.00	-0.08	.00	-0.08	.00
Sosyal M. Sure [5 saat +]	-0.03	.00	-0.16	.00	-0.15	.00	-0.15	.00
Sosyal M. – Instagram	-0.02	.00	-0.01	.00	0.03	.00	0.02	.00
Sosyal M. – Facebook	-0.01	.00	-0.02	.00	-0.04	.00	-0.03	.00
Sosyal M. – WhatsApp	0.01	.00	0.03	.00	0.07	.00	0.05	.00
Sosyal M. – YouTube	0.24	.01	0.18	.00	0.19	.00	0.19	.01
Sosyal M. – Tik Tok	0.55**	.03	0.45**	.02	0.39*	.01	0.38*	.01
Sosyal M. – x	0.04	.00	-0.01	.00	-0.03	.00	-0.05	.00
Suriyeli Komşu	-0.05	.00	-0.02	.00	-0.03	.00	-0.02	.00
Suriyeli Arkadaş	-0.36**	.02	-0.34**	.02	-0.33**	.02	-0.33**	.02
Suriyeli Çalışma Arkadaşı	-0.06	.00	-0.06	.00	-0.09	.00	-0.10	.00
Sosyal Medya Haber Takibi	0.71**	.10	0.68**	.09	0.64**	.08	0.64**	.08
Sosyal M. Kullanımı - Süreklilik			-0.03	.00	-0.07	.00	-0.06	.00
Sosyal M. Kullanımı - Yetkinlik			0.25**	.03	0.26**	.03	0.25**	.03
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Pozitif Duygu					0.09	.00	0.06	.00
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Negatif Duygu					0.28**	.04	0.28**	.04
Bilişsel Esneklik (BE) - Genel Ortalama							0.15	.00
	<i>R²</i>	<i>Adım 1</i>	<i>Adım 2</i>	<i>Adım 3</i>	<i>Adım 4</i>			
	95% CI	.317**	.350**	.386**	.391**			
	ΔR^2	[-.19,.35]	-.033**	.037*	.004			
	95% CI	-	[.00,.06]	[.00,.07]	[-.01,.02]			

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Bu çalışmada, göçmen algısının tehlike alt boyutunu yordayan değişkenler adım adım test edilmiştir. Dört aşamalı hiyerarşik regresyon analizine göre, modelin ilk adımında (Adım 1) demografik ve deneyimsel değişkenler (ör. cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey [SED], yurt dışı deneyimi, azınlık hissi, sosyal medya süresi ve sosyal temaslar) açıklanan varyansın %32'sini oluşturmuştur ($R^2 = .317$, 95% GA [.19, .35], $p < .001$). Bu aşamada erkeklerin göçmenleri kadınlara kıyasla daha fazla tehdit olarak algıladığı ($b = 0.52$, $p < .001$), lise ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerle karşılaştırıldığında, lisans mezunlarının daha yüksek tehdit algısına sahip olduğu ($b = 0.42$, $p < .05$) ve azınlık hissi yaşayan bireylerin daha yüksek tehdit algıladığı ($b = 0.65$, $p < .001$) görülmüştür. Ayrıca, Suriyeli bir arkadaşına sahip olan bireylerin daha düşük tehdit algısına sahip olduğu ($b = -0.36$, $p < .001$) ve sosyal medyada haber takibi yapan ($b = 0.71$, $p < .001$) ve TikTok kullanan bireylerin ($b = 0.55$, $p < .001$) göçmenleri daha fazla tehdit olarak algıladığı belirlenmiştir.

İkinci aşamada sosyal medya kullanımına ilişkin süreklilik ve yetkinlik değişkenleri modele eklenmiş ve anlamlı katkı sağlamıştır ($\Delta R^2 = .033$, 95% GA [.00, .06], $p < .01$). Sosyal medya kullanım yetkinliği arttıkça tehdit algısının da arttığı görülmüştür ($b = 0.25$, $p < .01$).

Üçüncü aşamada pozitif ve negatif duygular eklendiğinde modelin açıklayıcılığı artmıştır ($\Delta R^2 = .037$, 95% GA [.00, .07], $p < .05$). Bu aşamada yalnızca negatif duygulanımın tehdit algısıyla anlamlı pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur ($b = 0.28$, $p < .01$). Dördüncü aşamada bilişsel esneklik düzeyi modele dahil edilmiş fakat modelin açıklayıcılığı anlamlı şekilde artmamıştır ($\Delta R^2 = .004$, 95% GA [-.01, .02], $p > .05$).

4.6. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal Dışlama) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Bu aşamada Göçmen Algısı Ölçeğinin *Sosyal Dışlama Algısı* alt boyutundan alınan genel ortalama puanlar bağımlı değişken olarak modele dahil edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur. Genel ortalamanın yordayıcılarının değerlendirildiği önceki model yapısına benzer şekilde, bu analizde de dört aşamalı hiyerarşik regresyon modeli kurulmuş ve sırasıyla demografik değişkenler, sosyal medya kullanımına ilişkin göstergeler, duygusal değişkenler, bilişsel esneklik ve etkileşim terimleri modele dahil edilerek analiz gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal Dışlama) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Adımlar	Adım 1		Adım 2		Adım 3		Adım 4	
Yordayıcılar	b	sr²	b	sr²	b	sr²	b	sr²
(sabit)	1.72**		1.93**		1.84**		1.79**	
Cinsiyet [Erkek]	0.58**	.06	0.57**	.05	0.60**	.06	0.59**	.06
Eğitim [Ön Lisans]	0.14	.00	0.09	.00	0.08	.00	0.08	.00
Eğitim [Lisans]	0.17	.00	0.09	.00	0.10	.00	0.12	.00
Eğitim [Yüksek Lisans+]	-0.05	.00	-0.15	.00	-0.13	.00	-0.10	.00
SED [Orta]	-0.18	.00	-0.16	.00	-0.09	.00	-0.09	.00
SED [Yüksek]	-0.29	.00	-0.31	.00	-0.26	.00	-0.26	.00
Yurtdışı [1]	-0.13	.00	-0.09	.00	-0.09	.00	-0.10	.00
Yurtdışı [2-5]	-0.27*	.01	-0.29*	.01	-0.29*	.01	-0.28*	.01
Yurtdışı [6-10]	-0.23	.00	-0.25	.00	-0.25	.00	-0.26	.00
Yurtdışı [11+]	-0.22	.00	-0.25	.00	-0.24	.00	-0.23	.00
Azınlık Hissi [Evet]	0.67**	.05	0.62**	.04	0.56**	.03	0.56**	.03
Sosyal M. Sure [2-4 saat]	0.15	.00	0.09	.00	0.07	.00	0.07	.00
Sosyal M. Sure [5 saat +]	0.16	.00	0.02	.00	0.03	.00	0.03	.00
Sosyal M. – Instagram	0.08	.00	0.09	.00	0.12	.00	0.12	.00
Sosyal M. – Facebook	0.14	.00	0.13	.00	0.12	.00	0.11	.00
Sosyal M. – WhatsApp	-0.10	.00	-0.09	.00	-0.06	.00	-0.04	.00
Sosyal M. – YouTube	0.00	.00	-0.05	.00	-0.05	.00	-0.05	.00
Sosyal M. – Tik Tok	0.45**	.02	0.37*	.01	0.33*	.01	0.33*	.01
Sosyal M. – x	-0.04	.00	-0.09	.00	-0.10	.00	-0.09	.00
Suriyeli Komşu	0.07	.00	0.10	.00	0.09	.00	0.09	.00
Suriyeli Arkadaş	-0.49**	.04	-0.48**	.03	-0.47**	.03	-0.46**	.03
Suriyeli Çalışma Arkadaşı	-0.05	.00	-0.05	.00	-0.07	.00	-0.06	.00
Sosyal Medya Haber Takibi	0.63**	.08	0.60**	.07	0.58**	.06	0.57**	.06
Sosyal M. Kullanımı - Süreklilik			0.01	.00	-0.03	.00	-0.04	.00
Sosyal M. Kullanımı - Yetkinlik			0.21**	.02	0.22**	.02	0.22**	.02
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Pozitif Duygu					0.06	.00	0.08	.00
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Negatif Duygu					0.19**	.02	0.18**	.02
Bilişsel Esneklik (BE) - Genel Ortalama							-0.11	.00
	<i>R²</i>	<i>Adım 1</i>	<i>Adım 2</i>	<i>Adım 3</i>	<i>Adım 4</i>			
	95% CI	.319**	.345**	.362**	.364**			
	ΔR^2	[-.19,.35]	[-.21,.37]	[-.22,.39]	[-.01,.01]			
	95% CI	-	.026**	.017*	.002			
		-	[-.00,.05]	[-.01,.04]	[-.01,.02]			

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Bu çalışmada, göçmen algısının *sosyal dışlama* alt boyutunu yordayan değişkenler dört aşamalı hiyerarşik regresyon modeliyle incelenmiştir. İlk aşamada (*Adım 1*), demografik ve çevresel değişkenler (ör., cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey [SED], yurt dışı deneyimi, azınlık hissi, sosyal medya süresi ve sosyal temaslar) modele dahil edilmiş ve bu model açıklanan varyansın %32'sini oluşturmuştur ($R^2 = .319$, %95 GA $[-.19, .35]$, $p < .001$). Bu aşamada erkeklerin göçmenleri kadınlara kıyasla daha dışlayıcı biçimde algıladığı ($b = 0.58$, $p < .001$) ve azınlık hissi yaşayan bireylerin daha yüksek dışlama algısına sahip olduğu görülmüştür ($b = 0.67$, $p < .001$). Ayrıca, 2–5 kez yurt dışına çıkan bireylerin hiç çıkmamış olanlara kıyasla daha düşük dışlama algısına sahip olduğu saptanmıştır ($b = -0.27$, $p < .05$). Suriyeli bir arkadaşa sahip olmak da dışlama algısını anlamlı biçimde azaltmaktadır ($b = -0.49$, $p < .001$). Sosyal medyada haber takibi ($b = 0.63$, $p < .001$) ve TikTok kullanımı ($b = 0.45$, $p < .001$) ise dışlama algısını artıran güçlü bir yordayıcı olarak öne çıkmaktadır.

İkinci aşamada, sosyal medya kullanımının sürekliliği ve yetkinliği modele eklenmiş ve bu değişkenlerin modelin açıklayıcılığını anlamlı düzeyde artırdığı görülmüştür ($\Delta R^2 = .026$, %95 GA $[-.00, .05]$, $p < .01$). Bu aşamada özellikle sosyal medya kullanım yetkinliği, dışlama algısıyla pozitif yönde ilişkilidir ($b = 0.21$, $p < .01$).

Üçüncü aşamada duygusal değişkenler (pozitif ve negatif duygular) eklenmiş ve modelin açıklayıcılığı anlamlı şekilde artmıştır ($\Delta R^2 = .017$, %95 GA $[-.01, .04]$, $p < .05$). Bu aşamada yalnızca negatif duyguların dışlama algısıyla pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır ($b = 0.19$, $p < .01$). Dördüncü aşamada modele bilişsel esneklik dahil edilmiştir. Ancak bu değişkenin modelin açıklayıcılığına anlamlı bir katkısı olmamıştır ($\Delta R^2 = .002$, %95 GA $[-.01, .02]$, $p > .05$).

4.7. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal İçerme) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Bu aşamada, Göçmen Algısı Ölçeğinin *Sosyal İçerme Algısı* alt boyutundan alınan genel ortalama puanlar bağımlı değişken olarak modele dahil edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur. Genel göçmen algısına ilişkin yordayıcıların değerlendirildiği önceki model yapısına benzer şekilde, bu analizde de dört aşamalı bir hiyerarşik regresyon modeli kurulmuştur. Analiz sürecinde sırasıyla demografik ve çevresel değişkenler, sosyal medya kullanımına ilişkin göstergeler, duygusal değişkenler, bilişsel esneklik düzeyi ve bu değişkenler arasındaki etkileşim terimleri modele dahil edilmiştir.

Tablo 7. Değişkenlerin Göçmen Algısı (Sosyal İçerme) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Adımlar	Adım 1		Adım 2		Adım 3		Adım 4	
Yordayıcılar	b	sr²	b	sr²	b	sr²	b	sr²
(sabit)	3.31**		3.23**		3.27**		3.21**	
Cinsiyet [Erkek]	-0.33**	.02	-0.33**	.02	-0.35**	.02	-0.35**	.02
Eğitim [Ön Lisans]	-0.25	.00	-0.22	.00	-0.21	.00	-0.22	.00
Eğitim [Lisans]	-0.27	.01	-0.24	.01	-0.24	.01	-0.21	.00
Eğitim [Yüksek Lisans+]	0.02	.00	0.06	.00	0.06	.00	0.10	.00
SED [Orta]	0.21	.00	0.20	.00	0.18	.00	0.19	.00
SED [Yüksek]	0.56**	.02	0.58**	.02	0.56**	.02	0.56**	.02
Yurtdışı [1]	0.06	.00	0.04	.00	0.03	.00	0.02	.00
Yurtdışı [2-5]	0.24*	.01	0.25*	.01	0.25*	.01	0.25*	.01
Yurtdışı [6-10]	0.08	.00	0.08	.00	0.07	.00	0.06	.00
Yurtdışı [11+]	0.09	.00	0.10	.00	0.09	.00	0.10	.00
Azınlık Hissi [Evet]	-0.40**	.02	-0.38**	.02	-0.35**	.01	-0.36**	.02
Sosyal M. Sure [2-4 saat]	-0.09	.00	-0.06	.00	-0.06	.00	-0.06	.00
Sosyal M. Sure [5 saat +]	-0.10	.00	-0.05	.00	-0.06	.00	-0.06	.00
Sosyal M. – Instagram	-0.31*	.01	-0.32*	.01	-0.33*	.01	-0.32*	.01
Sosyal M. – Facebook	0.06	.00	0.06	.00	0.07	.00	0.06	.00
Sosyal M. – WhatsApp	0.06	.00	0.05	.00	0.04	.00	0.06	.00
Sosyal M. – YouTube	-0.04	.00	-0.02	.00	-0.02	.00	-0.02	.00
Sosyal M. – Tik Tok	-0.28	.01	-0.24	.01	-0.23	.01	-0.22	.00
Sosyal M. – x	-0.03	.00	-0.01	.00	-0.00	.00	0.01	.00
Suriyeli Komşu	0.01	.00	-0.01	.00	-0.00	.00	-0.01	.00
Suriyeli Arkadaş	0.46**	.04	0.45**	.04	0.44**	.04	0.45**	.04
Suriyeli Çalışma Arkadaşı	0.14	.00	0.14	.00	0.15	.00	0.16	.01
Sosyal Medya Haber Takibi	-0.59**	.08	-0.58**	.08	-0.57**	.08	-0.58**	.08
Sosyal M. Kullanımı - Süreklilik			0.02	.00	0.04	.00	0.02	.00
Sosyal M. Kullanımı - Yetkinlik			-0.10	.01	-0.10	.01	-0.09	.00
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Pozitif Duygu					0.01	.00	0.04	.00
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Negatif Duygu					-0.07	.00	-0.08	.00
Bilişsel Esneklik (BE) - Genel Ortalama							-0.14	.01
	<i>Adım 1</i>		<i>Adım 2</i>		<i>Adım 3</i>		<i>Adım 4</i>	
<i>R²</i>	.323**		.329**		.332**		.337**	
95% CI	[.19,.35]		[.19,.35]		[.19,.35]		[.19,.36]	
ΔR^2	-		.006**		.004		.005	
95% CI	-		[-.01, .02]		[-.01, .01]		[-.01, .02]	

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Modelin ilk adımında (*Adım 1*), demografik ve çevresel değişkenler (ör., cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey [SED], yurt dışı deneyimi, azınlık hissi, sosyal medya süresi ve sosyal temaslar) modele dahil edilmiş ve açıklanan varyansın %32'sini oluşturmuştur ($R^2 = .323$, %95 GA [.19, .35], $p < .001$). Bu adımda erkeklerin göçmenleri kadınlara kıyasla daha az sosyal içermeye yönelik tutum sergilediği ($b = -0.33$, $p < .001$) ve azınlık hissi yaşayan bireylerin daha düşük sosyal içirme eğiliminde olduğu görülmüştür ($b = -0.40$, $p < .001$). Sosyoekonomik düzeyi yüksek bireylerin daha kapsayıcı bir tutuma sahip olduğu gözlemlenmiştir ($b = 0.56$, $p < .01$). Ayrıca, 2–5 kez yurt dışına çıkan bireyler hiç çıkmamış olanlara kıyasla daha yüksek sosyal içirme puanına sahiptir ($b = 0.24$, $p < .05$). Suriyeli bir arkadaş edinmiş olmanın da sosyal içirme tutumlarını anlamlı şekilde artırdığı saptanmıştır ($b = 0.46$, $p < .001$). Buna karşın Instagram kullanımının sosyal içirme düzeyini düşürdüğü görülmüştür ($b = -0.31$, $p < .05$) ve sosyal medya üzerinden haber takibi yapan bireylerin daha düşük sosyal içirme tutumuna sahip olduğu bulunmuştur ($b = -0.59$, $p < .001$). İkinci aşamada sosyal medya kullanımının sürekliliği ve yetkinliği modele dahil edilmiş, bu değişkenlerin açıklayıcılığa anlamlı katkı sağlamadığı görülmüştür ($\Delta R^2 = .006$, %95 GA [-.01, .02], $p < .01$). Ancak yalnızca sosyal medya kullanım yetkinliğinin anlamlı olduğu gözlemlenmiştir ($b = -0.10$, $p < .01$). Üçüncü aşamada duygusal değişkenler modele eklenmiş ve açıklanan varyansta küçük bir artış sağlanmıştır ($\Delta R^2 = .004$, %95 GA [-.01, .01], $p > .05$). Bu aşamada hem pozitif hem de negatif duygular sosyal içirme ile anlamlı ilişkili bulunmamıştır. Dördüncü adımda bilişsel esneklik modele dahil edilmiş ve açıklayıcılıkta istatistiksel olarak anlamlı olmayan küçük bir artış gözlenmiştir ($\Delta R^2 = .005$, %95 GA [-.01, .02], $p > .05$). Bilişsel esnekliğin sosyal içirme ile olan doğrudan ilişkisi sınırdan anlamlı bulunmuştur ($b = -0.14$, $p > .05$).

4.8. Değişkenlerin Göçmen Algısı (İnsancılık) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Bu aşamada, Göçmen Algısı Ölçeğinin *İnsancılık* alt boyutundan alınan genel ortalama puanlar bağımlı değişken olarak modele dahil edilmiş ve analiz sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur. Genel göçmen algısına ilişkin yordayıcıların değerlendirildiği önceki model yapısına benzer şekilde, bu analizde de dört aşamalı bir hiyerarşik regresyon modeli kurulmuştur. Analiz sürecinde sırasıyla demografik ve çevresel değişkenler, sosyal medya kullanımına ilişkin göstergeler, duygusal değişkenler, bilişsel esneklik düzeyi ve bu değişkenler arasındaki etkileşim terimleri modele dahil edilmiştir.

Tablo 8. Değişkenlerin Göçmen Algısı (İnsancılık) Üzerindeki Yordayıcı Etkileri

Adımlar	Adım 1		Adım 2		Adım 3		Adım 4	
Yordayıcılar	b	sr²	b	sr²	b	sr²	b	sr²
(sabit)	4.11**		4.03**		4.08**		4.25**	
Cinsiyet [Erkek]	-0.43**	.04	-0.43**	.04	-0.44**	.04	-0.42**	.03
Eğitim [Ön Lisans]	-0.12	.00	-0.07	.00	-0.07	.00	-0.06	.00
Eğitim [Lisans]	-0.16	.00	-0.12	.00	-0.13	.00	-0.21	.00
Eğitim [Yüksek Lisans+]	0.09	.00	0.13	.00	0.12	.00	-0.00	.00
SED [Orta]	0.09	.00	0.09	.00	0.05	.00	0.03	.00
SED [Yüksek]	0.19	.00	0.24	.00	0.21	.00	0.21	.00
Yurtdışı [1]	0.10	.00	0.06	.00	0.07	.00	0.08	.00
Yurtdışı [2-5]	0.21	.01	0.23	.01	0.23	.01	0.22	.01
Yurtdışı [6-10]	0.17	.00	0.17	.00	0.17	.00	0.20	.00
Yurtdışı [11+]	0.00	.00	0.02	.00	0.02	.00	-0.01	.00
Azınlık Hissi [Evet]	-0.55**	.04	-0.53**	.03	-0.49**	.03	-0.48**	.03
Sosyal M. Sure [2-4 saat]	-0.22	.01	-0.21	.01	-0.20	.01	-0.20	.01
Sosyal M. Sure [5 saat +]	-0.02	.00	0.00	.00	-0.00	.00	-0.00	.00
Sosyal M. – Instagram	-0.07	.00	-0.08	.00	-0.10	.00	-0.12	.00
Sosyal M. – Facebook	-0.16	.00	-0.14	.00	-0.13	.00	-0.10	.00
Sosyal M. – WhatsApp	0.14	.00	0.13	.00	0.11	.00	0.05	.00
Sosyal M. – YouTube	0.03	.00	0.07	.00	0.06	.00	0.07	.00
Sosyal M. – Tik Tok	-0.41**	.02	-0.36*	.01	-0.33*	.01	-0.35*	.01
Sosyal M. – x	-0.01	.00	0.01	.00	0.02	.00	-0.02	.00
Suriyeli Komşu	-0.09	.00	-0.11	.00	-0.10	.00	-0.09	.00
Suriyeli Arkadaş	0.45**	.04	0.43**	.03	0.43**	.03	0.42**	.03
Suriyeli Çalışma Arkadaşı	0.03	.00	0.05	.00	0.06	.00	0.05	.00
Sosyal Medya Haber Takibi	-0.46**	.05	-0.45**	.04	-0.43**	.04	-0.42**	.04
Sosyal M. Kullanımı - Süreklilik			0.07	.00	0.09	.00	0.13	.01
Sosyal M. Kullanımı - Yetkinlik			-0.15*	.01	-0.15*	.01	-0.17*	.01
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Pozitif Duygu					-0.06	.00	-0.14*	.01
Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PND) – Negatif Duygu					-0.13	.01	-0.11	.01
Bilişsel Esneklik (BE) - Genel Ortalama							0.37**	.03

	Adım 1	Adım 2	Adım 3	Adım 4
R^2	.247**	.259**	.268**	.300**
95% CI	[.12,.27]	[.12,.28]	[.12,.28]	[.15,.32]
ΔR^2	-	.011	.009	.032**
95% CI	-	[-.01, .03]	[-.01, .03]	[.00, .06]

Not. * $p < .05$. ** $p < .01$.

Bu çalışmada, göçmen algısının *insancılık* alt boyutunu yordayan değişkenler dört aşamalı hiyerarşik regresyon modeliyle incelenmiştir. Modelin ilk adımında (*Adım 1*), demografik ve çevresel değişkenler (ör., cinsiyet, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey [SED], yurt dışı deneyimi, azınlık hissi, sosyal medya süresi ve sosyal temaslar) modele dahil edilmiş ve açıklanan varyansın %25'ini oluşturmuştur ($R^2 = .247$, %95 GA [.12, .27], $p < .001$). Bu adımda erkeklerin göçmenlere yönelik daha az insancıl tutum sergilediği ($b = -0.43$, $p < .001$), azınlık hissi yaşayan bireylerin daha düşük insancılık puanına sahip olduğu ($b = -0.55$, $p < .001$), Suriyeli arkadaş sahibi olmanın ise insancılığı artırdığı görülmüştür ($b = 0.45$, $p < .001$). TikTok kullanımının ise insancılık düzeyini azalttığı saptanmıştır ($b = -0.41$, $p < .01$). Sosyal medya üzerinden haber takibi de insancılığı azaltan bir diğer önemli yordayıcı olarak öne çıkmıştır ($b = -0.46$, $p < .001$).

İkinci aşamada sosyal medya kullanım sürekliliği ve yetkinliği modele eklenmiş, modelin açıklayıcılığı sınırlı ölçüde artmıştır ($\Delta R^2 = .011$, %95 GA [-.01, .03], $p > .05$). Bu adımda yalnızca sosyal medya kullanım yetkinliği istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcıdır ($b = -0.15$, $p < .05$). Üçüncü aşamada pozitif ve negatif duygular modele dahil edilmiş, açıklanan varyans bir miktar artmıştır ($\Delta R^2 = .009$, %95 GA [-.01, .03], $p > .05$). Bu aşamada yalnızca pozitif duyguların insancılık ile zayıf ama anlamlı bir ilişkisi gözlenmiştir ($b = -0.14$, $p < .05$); negatif duygular ise anlamlı değildir. Dördüncü adımda modele bilişsel esneklik eklenmiş ve açıklayıcılık anlamlı şekilde artmıştır ($\Delta R^2 = .032$, %95 GA [.00, .06], $p < .01$). Bu adımda bilişsel esnekliğin insancılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu saptanmıştır ($b = 0.37$, $p < .01$).

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

TARTIŞMA

Bu çalışma, yetişkin bireylerin Suriyelilere yönelik algılarını etkileyebilecek çeşitli faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, sosyal medya kullanımı, Suriyeliler ile sosyal temas, bilişsel esneklik ve sosyo-demografik değişkenlerin göçmen algıları ve duygu durumlar üzerindeki yordayıcı etkileri, mevcut betimsel çalışma ile araştırılmıştır. Tartışma bölümünde, bu bulgular ilgili literatür çerçevesinde değerlendirilecek ve çalışma sonuçlarının anlamı üzerinde durulacaktır.

Mevcut çalışmada Suriyelilere yönelik algıların yordayıcılarının belirlenmesi için hiyerarşik regresyon analizi kullanılmıştır. İlk adımda demografik ve sosyal deneyimlere dayalı değişkenler modele eklenmiş ve bu değişkenlerin göçmen algısı üzerinde anlamlı

yordayıcı etkiler gösterdiği görülmüştür. Bu aşamada elde edilen bulgulara göre, cinsiyet değişkeni bağlamında erkek olmak, Göçmen Algısı Ölçeği toplam puanını negatif yönde yordayan bir faktör olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte erkek olmak, Göçmen Algısı Ölçeğinin tehdit ve sosyal dışlama alt boyutlarını pozitif yönde; sosyal içerme ve insancılık alt boyutlarını negatif yönde yordamıştır. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde Tepe ve arkadaşları (2019), lisans öğrencileri ile gerçekleştirdikleri çalışmalarında, cinsiyete göre göçmenlere yönelik tutum, ayrımcılık, hoşgörü ve yurtseverlik faktörlerindeki değişimi incelemiştir. Erkeklerin dışsal-kişisel dini yönelimlerinin, kadınların ise yapıcı yurtseverlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlarda kör yurtseverlik ve dışsal-kişisel dini yönelimin olumsuz tutumları artırdığı; içsel dini yönelim ve kabulün olumsuz tutumları azaltan faktörler olduğu ortaya koyulmuştur. Yani dindarlık düzeyi arttıkça tutumların daha olumlu olabileceği ve kör yurtseverliğe sahip bireylerin farklı gruplara yönelik olumlu tutum geliştirme becerisinin yetersiz kalacağı görülmektedir. Bir diğer çalışma Şengül (2022) tarafından, ön lisans ve lisans düzeyinde eğitim gören üniversite öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarının incelendiği çalışmada, katılımcıların en çok rahatsızlık hissettikleri göçmen grupları; öncelikle Suriye, Irak Afganistan ve İran'dan gelen bireyler olarak belirlenmiştir. Buna karşın, en az rahatsızlık duyulan gruplar ise sırasıyla Batı Avrupa ülkelerinden, Türkiye Cumhuriyetlerinden ve Doğu Avrupa ülkelerinden gelen göçmenlerdir. Çalışmada cinsiyete göre göçmen algısında bir değişim oluşmadığı tespit edilmiştir. Kadın katılımcıların sayısının erkeklerin iki katı olduğu görülmüştür ve çalışmada kendini dindar olarak tanımlayan kişilerin dinle az ilgili olduğunu belirtenlere göre tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür. Bulgular, algılanan dindarlığın tutumları şekillendirmede etkili olabileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte cinsiyete göre katılımcı sayısının eşit bir dağılım göstermemesinin tutumları yordamada eksik kalabileceği düşünülmektedir. Diğer bir bulgu, Valentova ve Alieva (2014), Lüksemburg'da yaşayan bireylerin göçmenlere yönelik tehdit algılarını cinsiyet temelinde inceledikleri çalışmalarında, kadınların göçmenlere yönelik kültürel tehdit, suç tehdidi ve iş piyasasına yönelik tehdit algılarının daha yüksek olduğu; erkeklerin ise grup büyüklüğü tehdidinde daha duyarlı olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu, kadınlarda iş bulma rekabeti ile ev ve çocuk bakımıyla bağlantılı olarak güvenlik ve kültürel tehdit ile ilgili kaygılara sahip olunabileceği; erkeklerde ise grup büyüklüğüne ilişkin kaygıların oluşmasının, doğdukları ülkeye yönelik aidiyet hissinin yüksek olması ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Avrupa ülkelerinde yapılan bir çalışma, 2014 Avrupa Sosyal Anketi

verilerini kullanarak, cinsiyetin göçmenlere yönelik tutumlar üzerindeki etkisini incelemiştir. Kadınların Müslüman göçmenlere karşı daha fazla olumsuz tutum sergilediği; erkeklerin ise dış grup büyüklüğüne, yani göçmen sayısındaki artışa yönelik tehdit algıladığı görülmüştür (Ponce, 2017). Sonuçlar dindarlık, yurtseverlik, içsel ve dışsal dini yönelim, iş piyasasındaki rekabet algısı, güvenlik kaygısı ve grup büyüklüğü ile bağlantılı nüfus artışına yönelik kaygıların cinsiyetler arasındaki göçmen tutumlarına etki ettiğini göstermektedir.

Eğitim seviyesine göre tehdit algısına bakıldığında ise lisans mezunu olmanın Göçmen Algısı Ölçeğinin tehdit alt boyutunu pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Bu bulgunun aksine, yapılan başka bir çalışma, yüksek eğitilmiş ve becerikli bireylerin göçmenlerle daha fazla temas ettiklerinde göçmen karşıtı görüşlerinin azaldığı görülmektedir. Bu bulgunun, yüksek gelirli ülkelerde daha belirgin bir etkiye sahip olduğu ve artan temasın tutumlar üzerinde etkili olabileceği tespit edilmiştir (García-Muñoz ve Milgram-Baleix, 2021). Şili’deki yetişkin bireylerle yapılan başka bir çalışma, eğitim düzeyinin artmasının hem ekonomik hem de kültürel tehdit algılarını azaltarak göçmenlere karşı daha olumlu tutumlar oluşturduğunu göstermektedir. Ayrıca, eğitimin etkisinin özellikle ortaöğretimden üniversiteye geçiş dönemlerinde daha belirgin olduğu belirtilmiştir. Yine çalışmada eğitilmiş bireylerin genellikle yüksek gelirli ailelerden geldiği ve bu durumun göçmenlerle rekabet içinde olunma düzeyini azaltacağı ifade edilmiştir (Velásquez, 2024). Amerika’da farklı ırksal gruplardan bireylerle yapılan çalışma da, eğitim düzeyindeki artışın diğer azınlık gruplara karşı olumsuz kalıp yargıları azalttığını, ancak etkinin bazı gruplarda tutarsız olduğunu ortaya koymuştur. Kişilerin farklı ırklardan olması, farklı toplumsal konumlara sahip olması ve bazı grupların dezavantajlı gruplar olarak görülmesinin eğitime bağlı algıları yordadığı görülmüştür (Wodtke, 2012). Bulgular, eğitim düzeyine bağlı göçmen algısının şekillenmesinde ülkelerin gelir düzeyinin, bireylerin ekonomik geçmişinin ve sınıfsal konumlarının etkili olabileceğini göstermektedir.

Hiyerarşik regresyon analizinden elde edilen bir diğer bulguya göre, yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bireyler, düşük sosyo-ekonomik düzeydekilere kıyasla Suriyelilere karşı daha olumlu tutumlar sergilemektedir. Ayrıca, yüksek sosyo-ekonomik düzey, Göçmen Algısı Ölçeğinin alt boyutlarından sosyal içerme alt boyutunu pozitif yönde yordamaktadır. Alandaki çalışmalara bakıldığında, Ünal (2023), 18 yaş üstü bireylerin sosyal sınıfı iyileştikçe göçmenlere karşı daha olumlu tutumlar geliştirdiğini rapor etmiştir. Ancak işgücü piyasasında rekabet tehdidi hissedildiğinde ve sosyal sınıf

düzeyi arttıkça, göçmenlere karşı daha olumsuz tutumlar ortaya çıkabilmektedir. Benzer şekilde, García-Muñoz ve Milgram-Baleix (2021), göç alan ve göç veren 61 ülkeyi kapsayan geniş bir örneklem grubundan elde ettiği verilere göre, gelir seviyesi arttıkça bireylerin göçmenleri daha olumlu değerlendirme eğiliminde olduklarını ifade etmiştir. Göçmenlere yönelik tutumların bireylerin yaş, eğitim ve gelir seviyesine göre şekillendiği belirtilmiştir. Zagefka ve arkadaşları (2007), Türkiye ve Belçika'yı kapsayan çalışmada, ekonomik rekabetin yerli halkta göçmenlere yönelik olumsuz algılarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Belçika örneğinde, ekonomik rekabetin dolaylı olarak entegrasyon sürecini etkilediği ve olumsuz tutumlarla bağlantılı olduğu desteklenirken Türkiye'de bu etki anlamlı çıkmamıştır. Bu da, ekonomik rekabetin olumsuz tutumlarla olan ilişkisinin ülkelere göre farklılık gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Bir diğer çalışma bulgusuna göre, 12 Avrupa ülkesinden elde edilen veriler, sosyo-ekonomik durumu iyi olan bölgelerde göçmenlere yönelik tutumların daha olumlu olduğunu, ancak ekonomik koşullar kötüleştikçe bu olumlu tutumların zayıfladığını raporlamıştır (Hoxhaj ve Zuccotti, 2021). Diğer taraftan 8-16 yaş arasındaki çocuk ve ergenlerle yapılan bir çalışmada, düşük sosyo-ekonomik seviyedeki ergenlerin yüksek sosyo-ekonomik seviyedeki ergenlere göre sınıfa dayalı dışlamayı daha az kabul edilebilir buldukları görülmüştür. Çalışmada farklı sosyo-ekonomik düzeyden kişilerle sosyal temasın eşitlik ve adalet duygusunu artırdığı vurgulanmıştır (Gönül vd., 2024).

Bulgular ışığında, göçmenlere yönelik tutumları etkileyen sosyo-ekonomik düzeyin, sosyal sınıfa, iş gücündeki rekabete, bireylerin yaş, eğitim, ekonomik durumlarına, yaşanan ülkeye ve farklı sosyo-ekonomik düzeyden kişilerle temas etme durumuna göre şekillendiği söylenebilir.

Yurt dışına çıkan bireylerin, hiç yurt dışına çıkmamış bireylere kıyasla Göçmen Algısı Ölçeğinin alt boyutlarından sosyal dışlamayı negatif yönde; sosyal içermeyi pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Elde edilen bulguyu destekleyen bir çalışma, Avrupa'da yaşayan 15 yaş üstü bireylerin göçmen tutumlarını inceleyerek, yurt dışında eğitim almış bireylerin daha açık fikirli oldukları için göçmenlere karşı daha olumlu tutumlar sergilediğini raporlamıştır. Kişilerin yurt dışında eğitim aldıkları süreçte göçmenlerle benzer uyum süreçlerinden geçtikleri, kültürlerarası beceriler kazanarak daha kapsayıcı tutumlar oluşturduklarından bahsedilmiştir (Öz ve Gök, 2022). Benzer şekilde Avustralya'daki bir üniversitede gerçekleştirilen çalışma, Asya kökenli uluslararası öğrencilerin farklı kültürlerden öğrencilerle olumlu tutum geliştirmesinde, eğitim

ortamının kapsayıcılığının ve kaliteli iletişimin önemli olduğu raporlanmıştır. Yani okul ortamının kapsayıcı olarak algılanması farklı kültürden bireylerin daha iyi iletişim kurarak daha kapsayıcı tutumlar geliştirmesini sağlamaktadır (Tawagi ve Mak, 2015). Diğer taraftan Amerika’da yaşayan kişilerle yapılan bir araştırma, olumsuz yurt dışı deneyimi yaşamayan farklı sosyal gruplara yönelik olumsuz tutumları artırdığını raporlamıştır. Tutumların, kişilerin doğrudan deneyim yaşadığı Meksikalılar ile deneyimle ilgili olmayan gruplarda da (örneğin Afrikalı Amerikalı ve eşcinsel erkekler) - önyargıları artırdığı bulunmuştur (Affinito vd., 2023). Bulgular, kişilerin benzer uyum süreçlerinden geçtiğini düşündükleri gruplara karşı daha olumlu tutum geliştirdiklerini, okul ortamının kapsayıcı olarak algılanmasının tutumları olumlu etkilediğini ve olumsuz yurt dışı deneyimlerinin ise göçmenlere yönelik daha olumsuz tutumlara yol açtığını göstermektedir.

Mevcut çalışmada elde edilen bir diğer bulguya göre, azınlık hissetmenin Göçmen Algısı Ölçeğinin toplam puanını negatif yönde ve sosyal dışlama ve tehdit alt boyutunu pozitif yönde; sosyal içirme ve insancılık alt boyutunu ise negatif yönde yordadığı raporlanmıştır. Monbiot (2025), kişilerin bulundukları grupları iç grup ve dış grup kavramlarıyla açıklamaktadır. Bireyler ait hissettikleri iç grubu daha olumlu özelliklerle algılama eğilimindeyken, dış grup olarak algıladıkları kişileri daha olumsuz özellikleri ile görme eğilimindedirler. White ve arkadaşları (2006) tarafından Yunanistan’da yapılan çalışma, azınlık gruplarının diğer azınlık gruplarına karşı daha olumsuz ve tepkisel tutumlar geliştirdiğini ortaya koymuştur. Bu bulgunun, kişilerin kendilerine benzeyen ama toplumda daha çok kabul gören diğer gruplara karşı daha olumsuz duygular beslemesiyle ilişkili olduğu raporlanmıştır. Türkiye’deki bireylerin Suriyelilere yönelik önyargılarını inceleyen başka bir çalışmaya göre, azınlık hissinin azaldığı ve sosyal baskınlığın arttığı durumlarda, Suriyelilere yönelik olumlu duyguların azaldığı, olumsuz duyguların ise arttığı görülmüştür. Ayrıca, algılanan tehdidin bu ilişkide aracılık rolü oynadığı bulunmuştur (Eser vd., 2024). Viyana’da yapılan başka bir araştırmaya göre, yerel halkın kendi etnik grubunun azınlıkta olduğu mahallelerde aidiyet belirsizliği yaşadığını ve bu durumun göçmenlere karşı sosyal mesafeyi artırarak dışlama eğilimlerini güçlendirdiğini göstermektedir. Kısacası, yerel halkın kendini azınlık hissetmesinin, göçmenlere yönelik dışlama eğilimlerini artırabileceği aktarılmıştır (Kraus vd., 2024). Aksi yönde bir bulgu, Cho ve arkadaşlarının (2024), 35 Avrupa ülkesinden 227.596 bireyin katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, etnik çeşitliliğin artmasının, daha fazla azınlık grubun toplumda yer almasına yol açtığını ve bunun da toplumun

göçmenlere yönelik daha olumlu algılar geliştirmesiyle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bulgular, farklı grupların toplumda daha fazla kabul görmesinin, bireylerde yaşadıkları bölgede azınlık konumuna düşerek tehdit algısı geliştirmelerine ve toplum içindeki konumlarına ilişkin kaygı duymalarına yol açabileceğini; ayrıca, kişilerin ait oldukları gruptaki sosyal baskınlıklarının artmasının göçmenlere yönelik olumsuz tutumları güçlendirebileceğini göstermektedir. Diğer taraftan toplumda farklı grupların sayısının artmasının olumlu algılarla ilişkili olabileceği anlaşılmaktadır.

Bir diğer bulguya göre, Suriyeli bir arkadaşına sahip olmak, Göçmen Algısı Ölçeğinin toplam puanını pozitif yönde; tehdit ve sosyal dışlama alt boyutlarını negatif yönde ve sosyal içermeye ve insancılık alt boyutlarını pozitif yönde yordamaktadır. Allport'un Sosyal Temas Hipotezine göre (Küçükkömürler ve Sakallı-Uğurlu, 2017), farklı grupların birbiriyle doğrudan temas etmesinin önyargıları azaltacağı; bu bağlamda Suriyelilerle kurulan olumlu sosyal temasların pozitif duyguları artırırken; yaşanan olumsuz deneyimler, önyargı ve tehdit algısı gibi negatif tutumları arttıracaktır (Yanbolluoğlu, 2018). Gülüm ve Gölge (2024), İstanbul ve Hatay'da yaşayan, toplumun farklı kesimlerden olan 18 yaş ve üzeri bireylerle gerçekleştirdikleri çalışmalarında, göçmenlerle kurulan olumlu temasın önyargıları azaltmada önemli bir faktör olduğunu raporlamıştır. Hatay'da temasın niteliği daha olumsuz olduğu için, İstanbul'daki katılımcılara kıyasla göçmenlere yönelik önyargının daha fazla olduğu bulunmuştur. Farklı bir çalışma (Kende vd., 2025), 9 Avrupa ve Kuzey Amerika ülkesinden 27.513 göçmen olmayan bireyle gerçekleştirilmiş ve 5 yıllık veriler kullanılmıştır. Bu çalışmada, göçmen arkadaş olmayan bireylerde dışlayıcı politikaların olumsuz algıları güçlendirdiği; buna karşın, göçmen arkadaş olan bireylerde bu politikaların olumsuz etkisinin zayıfladığı belirtilmiştir. Yani kişilerin göçmen arkadaş sayısı arttıkça tutumları daha olumlu olmaktadır. Türkiye'de yaşayan ergenlerin Suriyelilerle temasını inceleyen bir başka çalışmanın bulgularına göre, pozitif temas arttıkça göçmenlere yönelik kaçınma davranışları azalmaktadır (Bağcı vd., 2023). Benzer şekilde, Türk ilkökul öğrencilerinin Suriyeli çocuklara yönelik önyargılarını azaltmayı amaçlayan başka bir araştırmada ise öğrencilere, Suriyeli çocuklarla ilgili olumlu deneyimlerin anlatıldığı hikâyeler sunulmuştur. Bu uygulama, öğrencilerin Suriyeli çocuklarla daha empatik ilişkiler kurmalarını hedeflemiş ve sonuçlar, bu yaklaşımın öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde değiştirdiğini ortaya koymuştur (Tercan vd., 2021). Çalışma olumlu sosyal temasın sadece olumlu algıyı geliştirmediğini, aynı zamanda olumsuz algının gelişmesine de engel olduğunu göstermektedir. Türkiye'deki üniversitelerde yerli öğrencilerin Suriyeli

sınıf arkadaşlarına yönelik algılarını inceleyen çalışma, öğrencilerin başta Suriyeli göçmenlerin üniversitede eğitim alması konusunda endişeleri olduğunu, ancak uzun süreli ve yakın ilişkilerin bu olumsuz algıları azalttığını ortaya koymuştur (Ergin, 2016). Bu tür bireysel ilişkiler, genellikle medyanın veya toplumun oluşturduğu genelleştirilmiş algıların yerine, daha gerçekçi ve doğrudan ilişkiye dayalı bir anlayış geliştirilmesine yardımcı olur. Hollanda'daki mülteci merkezlerine yakın bölgelerde yaşayanların, mültecilerle etkileşimleri arttıkça, etnik çeşitliliğe karşı daha olumlu tutumlar geliştirdikleri görülmüştür. Bu kişiler, mültecilere yönelik olumsuz tutumların azalmasıyla birlikte, anti-mülteci partilere daha az destek verme eğiliminde olmuşlardır (Achard vd., 2025). Başka bir çalışma, İsveç'teki gençler arasında göçmenlere yönelik olumsuz tutumları incelemiştir. Sonuçlar, arkadaşlık gibi kaliteli etkileşimlerin olumsuz tutumları azalttığını, ancak okuldaki yüzeysel etkileşimlerin olumsuz tutumları artırdığını göstermektedir (Bentsen, 2022). Bu bulgular, insanların doğrudan etkileşimde bulundukları ve bireysel düzeyde tanıdıkları birine karşı daha empatik ve hoşgörülü olma eğiliminde oldukları bilgisiyle örtüşmektedir (Doğan, 2023). Bursa'da genç katılımcılardan yaşlı katılımcılara uzanan geniş bir yaş aralığını kapsayan kişilerle yapılan araştırmada, Suriyeliler ile negatif temasın, kişilerde tehdit ve kaygı gibi olumsuz duyguları attırdığı, olumlu temasın hoşgörü, anlayış, yakınlık gibi olumlu duyguları artırdığı raporlanmıştır (Yanbolluoğlu, 2018). Çalışmada kişilerin sosyal baskınlık ve dindarlık düzeyleri ile Suriyeli arkadaş sayısının, Suriyelilere yönelik pozitif ve negatif tutumlarının oluşmasında etkili olduğu belirtilmiştir. Bulgular Suriyelilerle doğrudan temas kurmanın, temasın niteliğinin, göçmen arkadaş sayısının ve arkadaşlığın süresinin, olumlu göçmen hikayelerinin paylaşılmasının ve göçmenlerle yakın çevrede yaşamının, Suriyelilere yönelik algıları etkileyen önemli faktörler olduğunu göstermektedir.

Sosyal medyada haber takibi yapmanın göçmenlere yönelik Göçmen Algısı Ölçeğinin toplam puanını negatif yönde; tehdit ve sosyal dışlama algısını pozitif yönde; sosyal içirme ve insancılık alt boyutunu negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Alanyazındaki çalışmalara bakıldığında, Örneğin Ghazal (2019), 2016 ABD seçimleri sırasında New York Times'taki Suriyeliler ile ilgili haberlerin, onları “terörist” ve “siyasi pazarlık unsuru” olarak tanımlayarak göçmenlerin toplumdaki kabulünü olumsuz etkilediğini aktarmıştır. Ayrıca haberlerin tarafsız görünürken göçmenlerle ilgili olumsuz varsayımları dolaylı yoldan aktarmasının olumsuz tutumlara etki ettiği görülmüştür. Haber içeriklerine bakıldığında, olumlu haberlerin göçmenlerin insanileştirilmesi ve mağduriyetlerine vurgu yaptığı; olumsuz haberlerin ise göçmenlerin tehlike veya engel

olarak sunulmasına odaklandığı görülmüştür. Bu bulgu, kişilerin haberleri takip ederek göçmenlere yönelik daha sağlıklı bir yaklaşım benimsenmesi beklentisinin yerine haber takibi ile olumsuz tutumların artabileceği anlaşılmaktadır (Aydoğan, 2022). Farklı bir çalışma, İngiltere’de mültecilere hizmet veren 5 büyük sivil toplum kuruluşunun mültecilerle ilgili paylaşımlarını dikkat çekici fotoğraflar ve yazılar, gizlenmiş yüzler ve mültecilerin kendi hikayelerini anlattığı paylaşımlar üzerinden yaptığını, bu tip paylaşımların toplumda mültecilere karşı sembolik sınırlar oluşturduğunu raporlamıştır (Jhoti ve Allen, 2024). Bulgular, olumsuz varsayımlar içeren taraflı haberlerin, seçici medya sunumlarının ve sosyal medyadaki temsillerin göçmen algısını şekillendirdiğini göstermektedir. Dolayısıyla sosyal medyada yalnızca haber takibinin değil, takip edilen kaynakların niteliği ve çeşitliliğinin de göçmen algısı üzerinde belirleyici olabileceğini göz önünde bulundurularak; medya okuryazarlığı ve analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Güven, 2023).

TikTok kullanımının Göçmen Algısı Ölçeğinin toplam puanını negatif yönde; tehdit ve sosyal dışlama alt boyutlarını pozitif yönde ve insancılık alt boyutunu negatif yönde yordadığı; Instagram kullanımının Göçmen Algısı Ölçeğinin sosyal içerme alt boyutunu negatif yönde yordadığı; sosyal medya kullanım süresinin ise anlamlı bir yordama etkisi oluşturmadığı görülmüştür. Jaramillo-Dent ve arkadaşları (2022), TikTok’un Latin Amerikalı göçmenler için aidiyet duygusunu ifade etme aracı olarak nasıl kullanıldığını incelemiş ve göçmenlerin bu platformu toplumsal normlara uyum sağlamak ve aynı zamanda kendi seslerini duyurmak amacıyla kullandığını ve orada topluluklar oluşturduğunu, bu sayede dijital alanda görünürlük ve temsil elde ettiklerini ortaya koymuştur. Paylaşımlarda, aynı konunun farklı göçmen grupları tarafından müzik ve görsel içeriklerle çeşitli şekillerde yansıtıldığı raporlanmıştır. Instagram’da paylaşılan 456 fotoğrafı analiz eden farklı bir çalışma, paylaşımların iki farklı bakış açısını yansıttığını göstermiştir. Bir tarafta, göçmenleri destekleyen ve insan olarak gören olumlu içerikler (örneğin misafirperverliği simgeleyen açık limanlar metaforu), diğer tarafta ise göçmenleri dışlayan ve tehlike olarak gören olumsuz içerikler (örneğin kötü koşullardaki kamplar gibi somut görüntüler) bulunmaktadır. Bu temsiller siyasi liderler, politikalar ve kültürel koşullarla bağlantılı olarak şekillenmektedir (De Rosa vd., 2020). Eticas Foundation (2024) tarafından yapılan bir rapor da, TikTok’un göçmenleri genellikle olumsuz ve stereotipik bir şekilde temsil ettiğini; bunun toplumsal önyargıları pekiştirdiğini ve dijital görünürlüklerini olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır. Rapor, hedefli reklamlar ve hikayelerin basitleştirilmesi yoluyla göçmenlerin temsiline yönelik

ve yanıltıcı hale getirildiğini vurgulamaktadır. Yine Eticas Foundation (2023) raporuna göre, TikTok'ta göçmenler ve mültecilerle ilgili içeriklerin %1'inden azı politik argüman içerirken, çoğunluğun eğlence odaklı olduğu bildirilmiştir. Bu durum, göçmen konusunun derinlemesine ve güvenilir bilgiyle ele alınmadığını, dolayısıyla TikTok'ta oluşturulan algıların yüzeysel ve eksik kalabileceğini göstermektedir. Bulgular, müzik ve görsel içeriklerin etkisi, hedefli reklamlar ve hikayelerin basitleştirilmesi ve içeriklerin kasıtlı olarak olumlu ya da olumsuz şekilde sunulmasının, göçmenlere yönelik tutumların şekillenmesinde etkili olduğunu göstermektedir.

Regresyon analizinin, ikinci adımında analize sosyal medya kullanım yetkinliği ve sürekliliği dahil edilmiştir. Süreklilik alt boyutu, bireylerin sosyal medyaya bağımlılık düzeyini ve kullanım sıklığını yansıtırken (örneğin, uyumadan önce ve uyandıktan sonra sosyal medya hesaplarını kontrol etmek, sürekli sosyal medyada çevrimiçi kalmak), yetkinlik alt boyutu ise sosyal medya araçlarını etkin kullanabilme becerisini ifade etmektedir (örneğin, sosyal medya üzerinden günlük işlerini yönetebilmek veya birden fazla cihazı aynı anda kullanabilmek) (Tutgun-Ünal ve Deniz, 2020). Mevcut çalışmada sosyal medya yetkinliğinin artması ile Göçmen Algısı Ölçeğinin tehdit ve dışlama alt boyutlarının pozitif yönde; sosyal içerme ve insancılık alt boyutlarının negatif yönde yordandığı bulunmuştur. Konuya ilişkin bir çalışma, Amerika'da çoklu sosyal medya kullanımının etkilerini incelemiştir. Birden fazla sosyal medya platformu kullanımının kullanıcıları karşıt görüşlere maruz bırakmasına rağmen, kullanıcıların etkileşimlerini çoğunlukla benzer düşüncelere sahip içerikler üzerine yoğunlaştırdıklarını, bu eğilimin, sosyal çevre daha homojen olduğunda daha da güçlendiğini göstermektedir (Guo ve Chen, 2022). Medya okuryazarlığı, gerçek bilginin kontrolü ve eğitimin önyargılara etki ederek tutumların oluşmasında etkili faktörler olduğu; sosyal çevrenin homojen olmasının da olumsuz göçmen tutumlarını pekiştirdiği raporlanmıştır (Vraga ve Tully, 2021).

Hiyerarşik regresyon analizinin üçüncü adımında, pozitif ve negatif duyguların yordayıcı etkisi incelenmiştir. Negatif duygu durumun göçmenlere yönelik tutumları negatif yönde yordadığı görülmüştür. Negatif duyguların Göçmen Algısı Ölçeğinin tehdit ve sosyal dışlama alt boyutlarını pozitif yönde yordadığı; pozitif duyguların ise insancılık alt boyutunu negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Örneğin, İki Avrupa ülkesinde yapılan bir çalışma, katılımcıların Suriyeli ve Somalili sığınmacılara karşı korku, öfke, tikslenme gibi negatif duygular bildirdiğini ve bu duyguların önyargıları arttırarak sığınmacılara yardım etme isteğini azalttığını; Ukraynalı mültecilere karşı ise daha yüksek olumlu

duygular ve yardım etme tutumunun, daha düşük olumsuz duygular ve önyargılar oluşturduğu görülmüştür (Xuereb, 2023). Almanya'da, negatif duyguların göçmenlere yönelik olumsuz tutumlara etkisini araştıran farklı bir çalışma, öfke korku ve üzüntü gibi duyguların olumsuz tutumları artırdığını ve bu etkilerin bireylerin iş durumu, yaşı ve sosyal medya kullanımı gibi faktörlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Özellikle erkeklerde, bu duyguların aşırı sağcı siyasi partilere destekle pozitif bir ilişki gösterdiği gözlemlenmiştir. Çalışma, duyguların göçmenlere yönelik tutumları şekillendirmede önemli bir etkiye sahip olduğunu ve politik davranışları etkileyebileceğini vurgulamaktadır (Deole ve Huang, 2024). Tenenbaum ve arkadaşları'nın (2018) çalışması, 16–21 yaş arası gençlerde olumlu duyguların sığınmacılara yönelik tutumlardaki etkisine bakmıştır. Mutluluk hissi uyandırılan katılımcılar, sığınmacılara daha hoşgörülü ve destekleyici tutumlar sergilemiştir. Korku oluşturulan gruptakilerde ya da kontrol grubundakilerde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer şekilde 9 ülkede 13.645 kişiyle gerçekleştirilen araştırmada, COVID-19 döneminde göçmenlerle kurulan olumlu ilişkilerin mutluluk, umut ve sempati gibi pozitif duygularla ilişkili olduğu ve daha düşük tehdit algısı ve önyargıyla bağlantılı olduğu raporlanmıştır. Duyguların göçmenlerle kurulan yakınlık ve etkileşim sıklığı, siyasi eğilimler, olumsuz kişilik özellikleri, önyargılar ve COVID-19 kaynaklı tehdit algılarıyla bağlantılı olduğu tespit edilmiştir (Duque vd., 2024). Sonuçlar, göçmenlere yönelik tutumların göçmenin geldiği ülke ile bireylerin iş durumu, yaşı ve sosyal medya kullanımı gibi faktörlere göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, göçmenlerle yakınlık ve etkileşim sıklığı, siyasi eğilimler, olumsuz kişilik özellikleri, önyargılar ve COVID-19 kaynaklı tehdit algıları da bu tutumlarla ilişkilidir.

Dördüncü aşamada, bilişsel esneklik düzeyi yüksek bireylerin Göçmen Algısı Ölçeğinin alt boyutlarından insancıl tutumları pozitif yönde yordadığı; sosyal içerme tutumlarını ise negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Mepham ve Martinovic (2018)'in Hollanda'da yürüttüğü çalışmada, çok dilli bireylerin geliştirdiği bilişsel esnekliğin, farklı etnik gruplara karşı daha olumlu tutumlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. İngiltere ve Amerika'da yapılan başka bir çalışmada, bilişsel esnekliği düşük olan kişilerin dış gruba karşı aşırı görüşlere sahip olma eğilimlerinin daha yüksek olduğu raporlanmıştır. Kişilerin, bilişsel esneklik düzeyi azaldıkça şiddeti onaylamak ve grup uğruna ölümü göze almak gibi aşırılık yanlısı düşüncelere meyilli olduğu bulunmuştur (Zmigrod vd., 2019). Benzer şekilde Ahmed ve arkadaşlarının (2024) çalışmasında, sosyal medya kullanımı ve tehdit algısının göçmenlere karşı olumsuz duyguları artırdığı; bu etkinin

özellikle bilişsel yetenekleri düşük bireylerde daha belirgin olduğu bulunmuştur. Karşıt bir bulgu ise bilişsel esnekliğin farklı gruplara yönelik empatiyi olumsuz yönde de etkileyebileceğidir. Çinli öğrencilerle yapılan bir çalışma, yüksek bilişsel esnekliğe sahip kişilerin, başkalarının duygularını anlama ve paylaşmada daha düşük empati gösterebileceğini ortaya koymuştur. Bu durum, bireylerin bilişsel esneklik düzeyi arttıkça duygu düzenleme becerilerinin de gelişebileceğini; böylece daha esnek düşünebileceklerini ve başkalarının duygularına aşırı derecede kapılmaktan kaçınabileceklerini ortaya koymaktadır (Cai ve Qi, 2023). Özetle, bilişsel esneklik çok dillilik ve hoşgörüyle ilişkili olabilirken; aşırılık eğilimlerini azaltabilir, fakat empati ve sosyal içme gibi bazı sosyal-duygusal yönleri zayıflatabilir. Bu da bilişsel esnekliğin göçmen tutumlarına yönelik iki yönlü etkileri olabileceğini göstermektedir.

5.1. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Araştırma 18-65 yaş aralığı ile sınırlıdır. Gençler (18 yaş altı) ve yaşlı bireyler (65 yaş üstü) araştırma kapsamı dışında kalmıştır. Bu durum, farklı yaş gruplarındaki bireylerin tutum ve algılarının değerlendirilmesini ve sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Katılımcılar farklı eğitim ve gelir seviyelerinden gelseler de, bu durum tüm toplumu tam anlamıyla temsil etmelerini garanti etmemektedir. Araştırmanın örneklem grubu ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle ağırlıklı olarak İstanbul ilinden oluşturulmuştur. Bu durum, araştırma sonuçlarının çoğunlukla İstanbul'daki bireylerin tutum ve algılarını yansıtmaya neden olabilir. Dolayısıyla, elde edilen bulguların tüm Türkiye'ye genellenmesi sınırlı olabilir. Farklı bölgelerdeki bireylerin görüşleri ve deneyimleri göz önünde bulundurulmadığından, farklı coğrafi bölgelerdeki tutum ve algıların farklılık gösterebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Araştırma verileri, araştırmacının ulaşabildiği çevrimiçi katılımcılara iletilen anketler aracılığıyla toplanmıştır. Bu durum, yalnızca internet erişimi olan ve araştırmacıya ulaşılabilir olan bireylerin araştırmaya dahil edilmesine yol açmıştır. Diğer potansiyel katılımcılara ulaşılmaması, örneklemin çeşitliliğini ve temsiliyetini sınırlamış olabilir. Ayrıca, anketin çevrimiçi ortamda doldurulması nedeniyle katılımcıların soruları dikkatle yanıtlayıp yanıtlanmadığı kesin olarak bilinmemektedir. Araştırma verileri toplanırken Suriye'deki rejim değişikliği gibi önemli bir siyasi gelişme yaşanmıştır. Bu tür politik değişiklikler, katılımcıların Suriyelilere yönelik algılarını etkileyerek anket yanıtlarını şekillendirmiş olabilir. Bu durum, sonuçların daha geniş bir zaman dilimi için genellenebilirliğini sınırlandırabilir.

5.2. Sonuçlar

Erkeklerin göçmenlere yönelik tutumlarının kadınlara kıyasla daha olumsuz olduğu, yüksek sosyoekonomik düzeye sahip bireylerin daha olumlu tutum sergilediği azınlık hissinin olumsuz tutumlarla ilişkili olduğu ve Suriyeli arkadaş sahibi olmanın olumlu tutumlarla ilişkili olduğu görülmüştür.

Sosyal medyada haber takibi yapan bireylerin daha olumsuz tutumlara sahip oldukları bulunmuştur

TikTok kullanan bireylerin daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulunmuştur.

Sosyal medya kullanım yetkinlik düzeyi arttıkça göçmen algısı olumsuz yönde etkilenmiştir.

Negatif duygulanımın göçmen algısıyla negatif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu aşamanın modele katkısı anlamlı bulunmuştur.

Bilişsel esneklik ile pozitif duygulanım etkileşimi anlamlı bulunmuştur.

Erkeklerin göçmenleri kadınlara kıyasla daha fazla tehdit olarak, lise ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerle karşılaştırıldığında, lisans mezunlarının daha yüksek tehdit algısına sahip olduğu ve azınlık hissi yaşayan bireylerin daha yüksek tehdit algıladığı görülmüştür. Ayrıca, Suriyeli bir arkadaşına sahip olan bireylerin daha düşük tehdit algısına sahip olduğu ve sosyal medyada haber takibi yapan bireylerin göçmenleri daha fazla tehdit olarak algıladığı belirlenmiştir.

Sosyal medya kullanım yeterliliği arttıkça tehdit algısının da arttığı görülmüştür.

TikTok kullanan bireylerin göçmenleri daha fazla tehdit olarak algıladığı belirlenmiştir.

Negatif duygulanımın tehdit algısıyla anlamlı pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur.

Dördüncü aşamada bilişsel esneklik düzeyi modele dahil edilmiş fakat modelin açıklayıcılığı anlamlı şekilde artmamıştır

Erkeklerin göçmenleri kadınlara kıyasla daha dışlayıcı biçimde algıladığı ve azınlık hissi yaşayan bireylerin daha yüksek dışlama algısına sahip olduğu görülmüştür.

2–5 kez yurt dışına çıkan bireylerin hiç çıkmamış olanlara kıyasla daha düşük dışlama algısına sahip olduğu saptanmıştır.

Suriyeli bir arkadaşına sahip olmak da dışlama algısını anlamlı biçimde azaltmaktadır.

Sosyal medyada haber takibi ise dışlama algısını artıran güçlü bir yordayıcı olarak öne çıkmaktadır.

TikTok kullanımı dışlama algısını artıran bir faktör olmuştur.

Sosyal medya kullanım yetkinliği, dışlama algısıyla pozitif yönde ilişkilidir.

Yalnızca negatif duyguların dışlama algısıyla pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Bilişsel esnekliğin dışlama algısına anlamlı bir katkısı olmamıştır.

Erkeklerin göçmenleri kadınlara kıyasla daha az sosyal içermeye yönelik tutum sergilediği ve azınlık hissi yaşayan bireylerin daha düşük sosyal içirme eğiliminde olduğu görülmüştür.

Sosyoekonomik düzeyi yüksek bireylerin daha kapsayıcı bir tutuma sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca, 2–5 kez yurt dışına çıkan bireyler hiç çıkmamış olanlara kıyasla daha yüksek sosyal içirme puanına sahiptir.

Suriyeli bir arkadaş edinmiş olmanın da sosyal içirme tutumlarını anlamlı şekilde artırdığı saptanmıştır.

Instagram kullanımının sosyal içirme düzeyini düşürdüğü görülmüştür ve sosyal medya üzerinden haber takibi yapan bireylerin daha düşük sosyal içirme tutumuna sahip olduğu bulunmuştur.

Sosyal medya kullanımının sürekliliği ve yetkinliği modele dahil edilmiş, bu değişkenlerin açıklayıcılığa anlamlı katkı sağladığı görülmüştür. Ancak yalnızca sosyal medya kullanım yetkinliğinin anlamlı olduğu gözlemlenmiştir.

Duygusal değişkenler modele eklenmiş ve açıklanan varyansta küçük bir artış sağlanmıştır. Bu aşamada hem pozitif hem de negatif duygular sosyal içirme ile anlamlı ilişkili bulunmamıştır.

Dördüncü adımda bilişsel esneklik modele dahil edilmiş ve açıklayıcılıkta istatistiksel olarak anlamlı olmayan küçük bir artış gözlenmiştir. Bilişsel esnekliğin sosyal içirme ile olan doğrudan ilişkisi sınırda anlamlı bulunmuştur.

Erkeklerin göçmenlere yönelik daha az insancıl tutum sergilediği azınlık hissi yaşayan bireylerin daha düşük insancılık puanına sahip olduğu Suriyeli arkadaş sahibi olmanın ise insancılığı artırdığı görülmüştür.

TikTok kullanımının ise insancılık düzeyini azalttığı saptanmıştır.

Sosyal medya üzerinden haber takibi de insancılığı azaltan bir diğer önemli yordayıcı olarak öne çıkmıştır.

Sosyal medya kullanım sürekliliği ve yetkinliği modele eklenmiş, modelin açıklayıcılığı sınırlı ölçüde artmıştır. Bu adımda yalnızca sosyal medya kullanım yetkinliği istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcıdır.

Pozitif ve negatif duygular modele dahil edilmiş, açıklanan varyans bir miktar artmıştır. Bu aşamada yalnızca pozitif duyguların insancılık ile zayıf ama anlamlı bir ilişkisi gözlenmiştir; negatif duygular ise anlamlı değildir.

Bilişsel esneklik eklenmiş ve açıklayıcılık anlamlı şekilde artmıştır. Bu adımda bilişsel esnekliğin insancılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu saptanmıştır.

5.3. Öneriler

Gelecekteki araştırmalar için, Türkiye'nin farklı şehirlerinden, özellikle Suriyelilerin yoğun olarak yaşadığı Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis gibi şehirlerden veri toplanarak, çeşitli sosyo-ekonomik ve kültürel arka planlara sahip bireylerin göçmen algıları daha kapsamlı bir şekilde incelenebilir.

Verilerin çevrimiçi anket yerine yüz yüze toplanması, katılımcıların daha samimi ve doğru yanıtlar verme olasılığını artırabilir. Yüz yüze yapılan görüşmelerde, katılımcıların duygusal durumları ve tepkileri daha iyi gözlemlenebilir, bu da araştırmanın güvenilirliğini artırabilir.

Bu çalışmanın bulguları, algı ve duygu durumların çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmalarda yalnızca nicel değil, nitel veri toplama yöntemi de kullanılmalıdır. Bu bağlamda, örneğin, bireylerin kendilerini "azınlık" olarak konumlandırmaları durumunun nitel bir yaklaşımla ele alınması, Suriyelilere yönelik algı ve tutumlarını şekillendiren sosyal, kültürel ve psikolojik dinamiklerin derinlemesine anlaşılmasını sağlar.

Sosyal medya platformları arasındaki farklar dikkate alınmalıdır. X, Instagram ve TikTok gibi mecraların kullanıcı yapısı, etkileşim biçimi ve içerik dili farklılık gösterdiği için, bu platformlara özgü analizler yapılması daha anlamlı sonuçlar verecektir.

Göçmenlere yönelik önyargıların azaltılmasında okul temelli psikososyal müdahalelerin etkili olduğu görülmektedir. Özellikle empati geliştirme, perspektif alma ve doğrudan ya da dolaylı temas temelli uygulamaların, erken yaşlarda başlatıldığında önyargıların önlenmesine katkı sağlayabileceği düşünüldüğünden, bu tür müdahale programlarının eğitim müfredatlarına entegre edilmesi önerilmektedir (Gabrielli, Catalano, Maricchiolo, Paolini ve Perucchini, 2022).

Göçmen karşıtlığı zamanla değişebilen dinamik bir olgudur; bu nedenle, bireylerin tutumlarındaki dönüşümleri anlayabilmek için uzunlamasına çalışmalar yapılması önemlidir. Bu tür araştırmalar, önyargının kalıcılığı ya da değişebilirliği hakkında daha sağlam veriler sunarak etkili müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayabilir (Pettigrew, 1998).

Araştırma bulguları, doğrudan temasın önyargıyı azalttığını ve olumlu duyguları güçlendirdiğini göstermektedir. Bu nedenle, yerel yönetimler ve STK'lar aracılığıyla düzenlenecek, Suriyeliler ve yerel halkın birlikte görev aldığı sosyal sorumluluk projeleri (örneğin; ortak atölye çalışmaları, kültür günleri) uygulanabilir.

Medya okuryazarlığı programları, özellikle sosyal medyanın göçmen algısı üzerindeki etkisini azaltmak amacıyla düzenlenebilir. Bu programlar, okullarda sosyal bilgiler veya vatandaşlık dersleri kapsamında, üniversitelerde iletişim ve sosyal bilimler bölümlerinde ya da halk eğitim merkezleri ve sivil toplum kuruluşlarında verilebilir. Atölye çalışmaları, seminerler ve interaktif aktivitelerle desteklenen eğitimler, katılımcıların medya içeriklerini eleştirel bir şekilde değerlendirmesine ve dezenformasyona karşı bilinçlenmesine yardımcı olur. Böylece, medya okuryazarlığı sayesinde bireyler, göçmenlere yönelik önyargı ve yanlış algıları azaltarak daha sağlıklı ve adil tutumlar geliştirebilirler.

KAYNAKÇA

- Abayhan, Y. ve Aydın, O. (2014). Sosyal etki kuramı bağlamında psikolojik dışlanma: Dışlayan ve dışlanan grup üyesi sayısının temel ihtiyaçlara yönelik tehdit algısı üzerindeki etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 29(73), 108-121.
- Acar, N. (2021). Bir kavram analizi: sosyal medya mı, sosyal ağ mı? *Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 241-262.
- Achard, P., Albrecht, S., Ghidoni, R., Cettolin, E. ve Suetens, S. (2025). Local exposure to refugees changed attitudes to ethnic minorities in the Netherlands. *The Economic Journal*, 135(667), 808-837.
- Açan, B. (2024). Sosyal medya pazarlaması ve sosyal medya türleri. *Turkish Journal of Marketing Research*, 3(1), 46-66.
- Affinito, S. J., Antoine, G. E., Gray, K. ve Maddux, W. W. (2023). Negative multicultural experiences can increase intergroup bias. *Journal of Experimental social psychology*, 109, 104498.
- Ahmed, S., Jaidka, K., Chen, V. H. H., Cai, M., Chen, A., Emes, C. S., Yu, V. ve Chib, A. (2024). Social media and anti-immigrant prejudice: a multi-method analysis of the role of social media use, threat perceptions, and cognitive ability. *Frontiers in Psychology*, 15, 1280366.
- Akbaş, S. ve Ulutaş, Ç. Ü. (2018). Küresel fabrika kentinin görünmeyen işçileri: Denizli işgücü piyasasında Suriyeli göçmenler. *Çalışma ve Toplum*, 1(56), 167-192.
- Alakoc, B. P., Goksel, G. U. ve Zarychta, A. (2022). Political discourse and public attitudes toward Syrian refugees in Turkey. *Comparative Politics*, 54(3), 547-571.
- Aslan, Ş. ve Türk, F. (2022). Bilişsel esneklik ve psikolojik esneklik kavramlarının karşılaştırılması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(1), 119-130.
- Ateş, B. ve Sağar, M. E. (2021). Üniversite öğrencilerinde bilişsel esneklik ve duygu düzenleme becerilerinin internet bağımlılığı üzerindeki yordayıcı rolü. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 87-102.
- Aydın, C. (2017). Göçmenlerin karşılaştıkları ve neden oldukları bazı psikolojik sorunlar ve çözüm önerileri üzerine bir analiz. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 305-316.
- Aydoğan, E. (2022). Yeni medya, kimlik ve zihinsel dönüşüm. *NOSYON: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, (10), 12-25.
- Aykaç, M. ve Aykaç, N. (2019). Yaratıcı drama temelli etkinliklerin kültürlerarası

- duyarlılık ve göçmen algısı üzerine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 73-98.
- Bagozzi, R. P., Gopinath, M. ve Nyer, P. U. (1999). The role of emotions in marketing. *Journal of the academy of marketing science*, 27(2), 184-206.
- Bağcı, S. C., Baysu, G., Tercan, M. ve Turnuklu, A. (2023). Dealing with increasing negativity toward refugees: a latent growth curve study of positive and negative intergroup contact and approach-avoidance tendencies. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 49(10), 1466-1478.
- Baş, H. ve Eti, S. (2021). Sosyal hizmet öğrencilerinin sığınmacılara ilişkin algı ve tutumları: Bir vakıf üniversitesi örneği. In *Journal of Social Policy Conferences*, 80, 175-198.
- Bentsen, B. M. A. (2022). Intergroup contact and negative attitudes towards immigrants among youth in Sweden: Individual and contextual factors. *Journal of International Migration and Integration*, 23(1), 243-266.
- Berg, J. A. (2024). Assessing the effects of intergroup contact on immigration attitudes. *The Social Science Journal*, 61(1), 239-255.
- Büyükçorak, M. ve Dinç, M. (2020). Sosyal medyanın aşırı kullanımının psikolojik etkileri ve Türk gençlerinin sosyal medyayı kullanım özellikleri. *Psikoloji Araştırmaları*, 1(1), 30-33.
- Cai, Z. ve Qi, B. (2023). Cognitive flexibility as a protective factor for empathy. *Frontiers in Psychology*, 13 (1064494), 1-13.
- Ceng, E. (2018). *Algı yönetimi aracı olarak Twitter kullanımına ilişkin siyasal bir (Yayın No. 123456) [Doktora tezi, Erciyes Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.*
- Cho, E., Lee, S. ve Suh, C. S. (2024). Between ethnic diversity and immigration: Perceptions toward immigrants in a globalizing world. *Social Science Research*, 117, 102945.
- Çiftçi, H. (2018). Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutum, algı ve empatik eğilimlerinin analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 2232-2256.
- Çolak, B. (2019). *Suriyeli sığınmacıların emek piyasasına dâhil oluşunun Türkiyeli emekçilerin göçmen algısına etkisi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Çömlekçi, M. ve Başol, O. (2019). Sosyal medya haberlerine güven ve kullanıcı teyit alışkanlıkları üzerine bir inceleme. *İleti-ş-im*, 30, 56-78.
- De Rosa, A. S., Bocci, E., Nubola, A. ve Salvati, M. (2020). The Polarized Social Representations of immigration through the photographic lens of

- INSTAGRAM. *Psychology Hub*, 37(3), 5-22.
- Demir, E. (2022). Göç ve kültür. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 129-135.
- Demir, H. (2022). Sosyal medya platformlarında ırkçı ve cinsiyetçi reklam söylemleri: Hazır Yemek Zinciri Reklamlarının Göstergebilimsel Çözümlemesi. 9. *Uluslararası Bilimsel Çalışmalar Kongresi*.
- Demirci, O. O. ve Güneri, E. (2020). Bilişsel esnekliğin bilişsel duygu düzenleme üzerindeki etkisi. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(39), 651-684.
- Demirtaş, A. S. (2019). Stresli durumlarda bilişsel kontrol ve bilişsel esneklik: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Psikoloji Çalışmaları*, 39(2), 345-368.
- Deniz, L. ve Tutgun Ünal, A. (2019). Sosyal medya çağında kuşakların sosyal medya kullanımı ve değerlerine yönelik bir dizi ölçek geliştirme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1025-1057.
- Deole, S. S. ve Huang, Y. (2024). Suffering and prejudice: Do negative emotions predict immigration concerns? *Journal of Population Economics*, 37(2), 1-39.
- Dik, G. (2021). Göçmenler ve mülteciler: Travma, sürekli yas, önyargı ve sınır psikolojisi. 63-68.
- Doğan, M. (2023). Ailede Değerlerin İnşasına Psikolojik ve Pedagojik Yaklaşım: Sevgi, Saygı, Sabır, Hoşgörü Değerleri Örneği. *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*, 6(2), 541-565.
- Doğan, N., Süleymanoğlu-Kürüm, R., Bekâroğlu, E. A. ve Cin, M. (2020). *İstanbul göç araştırması*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Doğanoğlu, M. (2022). Kimlik-içi ötekileştirme: Türkiye'deki Suriyeli göçmenler örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(1), 316-325.
- Dong, G., Lin, X., Zhou, H. ve Lu, Q. (2014). Cognitive flexibility in internet addicts: fMRI evidence from difficult-to-easy and easy-to-difficult switching situations. *Addictive behaviors*, 39(3), 677-683.
- Duque, M., Coninck D. D, Cory L. Cob C. L., Bautista T., Anderson J. D., Montero-Zamora P., Perazzo P. A., Lopez-Madrigal C., Ertanir B., Garcia M. F., Vos S. R., Alpysbekova A. ve Schwartz S. J., (2024). The emotional citizen: Positive affective response towards immigrants predicts meaningful experiences with them and lower COVID-19 perceived threat in nine countries. *Group Processes & Intergroup Relations*, 27(8), 1862-1884.
- Ekici, S. ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*,

5(1), 9-22.

- Ergin, H. (2016). Türkiyeli Üniversite Öğrencilerinin Suriyeli Sınıf Arkadaşlarına Yönelik Algıları. *EĞİTİM VE BİLİM*, 41(184).
- Eser, H. B., Çetinceli, K., Özkan, Z. ve Hanci, E. O. (2024). Suriyelilere Yönelik Önyargılar: Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Algılanan Tehdidin Rolü. *Liberal Düşünce Dergisi*, (115), 169-190.
- Eticas Foundation. (2024). *Auditing TikTok: Social media's treatment of migrants*. Eticas Foundation. <https://eticasfoundation.org/auditing-tiktok-social-medias-treatment-of-migrants/>.
- Fales, C. L., Barch, D. M., Rundle, M. M., Mintun, M. A., Snyder, A. Z., Cohen, J. D., Mathews, J. ve Sheline, Y. I. (2008). Altered emotional interference processing in affective and cognitive-control brain circuitry in major depression. *Biological psychiatry*, 63(4), 377-384.
- Fidan, M. ve Yetiş, A. (2018). Sağlık iletişimde algı: kamu spotları üzerine bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 11(2), 159-178.
- Gabrielli, S., Catalano, M. G., Maricchiolo, F., Paolini, D. ve Perucchini, P. (2022). Reducing implicit prejudice towards migrants in fifth grade pupils: Efficacy of a multi-faceted school-based program. *Social Psychology of Education*, 25(2), 425-440.
- García-Muñoz, T. M. ve Milgram-Baleix, J. (2021). Explaining attitudes towards immigration: The role of economic factors. *Politics and Governance*, 9(4), 159-173.
- Gedik, Y. (2020). Pazarlamada yeni bir çerçeve: Sosyal medya ve Web 2.0. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3(1), 252-269.
- Genç, Y. ve Çat, G. (2013). Engellilerin istihdamı ve sosyal içerme ilişkisi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 8(1), 363-394.
- Gezer, H. (2012). Mekânı kavrama sürecinde algılama bileşenleri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(21), 1-10.
- Ghazal Aswad, N. (2019). Biased neutrality: The symbolic construction of the Syrian refugee in the New York Times. *Critical Studies in Media Communication*, 36(4), 357-375.
- Göç, E. (2023). Geçici koruma kapsamında bulunanların suç oranlarına dair algı araştırması: Çankırı ili örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 16(43), 1516-1533.

- Göç İdaresi Başkanlığı. (2025). *Geçici Koruma*. <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>.
- Gönül, B., Sahin-Acar, B. ve Killen, M. (2024). Perceived contact with friends from lower socioeconomic status reduces exclusion based on social class. *Developmental Science*, 27(5), 2-15.
- Guo, J. ve Chen, H. T. (2022). How does multi-platform social media use lead to biased news engagement? Examining the role of counter-attitudinal incidental exposure, cognitive elaboration, and network homogeneity. *Social Media+ Society*, 8(4), 2-12.
- Gülüm, Z. ve Gölge, Z. B. (2024). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Önyargıyı Yordayan Faktörler. *Adli Tıp Bülteni*, 29(3), 260-268.
- Gülmez, S. C. ve Öztürk, A. (2018). Göç yaşantısı çerçevesinde çocukta psiko-sosyal uyum süreci üzerine bir inceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 40(2), 449-481.
- Gülsoy, S. ve Kanbir, F. (2022). Türkiye akademisyenlerinde göç algısı ve Suriyeli göçmenlere yönelik önyargı ilişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 57, 279-295.
- Güven, O. Ö. (2023). Medya okuryazarlığı ve dijital vatandaşlık: Bir içererek dışlama rasyonalitesi. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 163-180.
- Hanna, R., Rohm, A. ve Crittenden, V. L. (2011). We're all connected: The power of the social media ecosystem. *Business Horizons*, 54(3), 265-273.
- Hazar, Ç. M., Cengiz, M. F. ve Avcı, Ö. (2023). Sosyal medyada ideolojik ve siyasi kutuplaşma üzerine nicel bir araştırma. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 8(2), 121-144.
- Hoşgör, K. (2016). Algı problemi üzerine. *Kilikya Felsefe Dergisi*, 1, 11-29.
- Hoxhaj, R. ve Zuccotti, C. V. (2021). The complex relationship between immigrants' concentration, socioeconomic environment and attitudes towards immigrants in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 44(2), 272-292.
- Jaramillo-Dent, D., Alencar, A. ve Asadchy, Y. (2022). Precarious migrants in a sharing economy|# Migrants on TikTok: Exploring platformed belongings. *International Journal of Communication*, 16(2022), 5578–5602.
- Jhoti, A. ve Allen, W. L. (2024). Visual bordering: How refugee-serving organizations represent refugees on Instagram. *new media & society*, 1-25.

- Kalemci, R. A. ve Özen, Ş. (2011). Türk sinemacılık sektöründe kurumsal değişim (1950-2006): Küreselleşmenin ‘sosyal dışlama’ etkisi. *Amme İdaresi Dergisi*, 44(1), 51-88.
- Kende, J., Feher, L., Tropp, L. R., Green, E. G., Jacobs, D. ve Klein, O. (2025). Friendship With Immigrants and Inclusive Policies Correspond to More Positive Perceptions of Immigrants: A Longitudinal Multilevel Analysis Across North America and Europe. *European Journal of Social Psychology*, 55(1), 213-226.
- Kınık, K. (2016). Güvenlik ve İnsancılık Yelpazesinde Göç Politikaları. SD Platform, Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi, (40), 10-11.
- Kraus, L. M., Keskiner, E. ve Crul, M. (2024). Being an ethnic minority: Belonging uncertainty of people without a migration background. *Social Inclusion*, 12, 1-17.
- Kuş, O. (2016). Dijital nefret söylemini anlamak: Suriyeli mülteci krizi örnek olayı bağlamında BBC World Service Facebook sayfasına gelen yorumların metin madenciliği tekniği ile analizi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2016(51), 97-121.
- Kuyumcu, B. ve Kabasakaloğlu, A. (2018). Otantik olmanın duyuşsal iyi oluşu pozitif-negatif duygu durumu yordama gücü: Türk ve İngiliz üniversite öğrencileri arasında otantik olma ve pozitif-negatif duygu durumu. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 184-193.
- Küçükkömürler, S. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2017). Gruplar arası ilişkileri düzenlemede sosyal temas kuramları: Gruplar arası, yayılmacı ve hayali temas. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(9), 1-31.
- Lan, X. (2023). Perceived parenting styles, cognitive flexibility, and prosocial behavior in Chinese Youth with an immigrant background: A three-group comparison. *Current Psychology*, 42(24), 20718-20736.
- Lin, M., Chai, C. S. ve Liang, J. C. (2022). A mediation model of the relationship between university students’ news media literacy and xenophobia: The role of intellectual humility, perceived threat, and blind patriotism. *Frontiers in Psychology*, 13, 1036497.
- Martin, M. M. ve Rubin, R. B. (1995). A new measure of cognitive flexibility. *Psychological Reports*, 76, 623-626.
- Mepham, K. D. ve Martinovic, B. (2018). Multilingualism and out-group acceptance: The mediating roles of cognitive flexibility and deprovincialization. *Journal of Language and Social Psychology*, 37(1), 51-73.

- Monbiot, G. (2025). The sinister psychology at the heart of populism. *The Guardian*.
https://www.theguardian.com/politics/2025/apr/16/the-sinister-psychology-at-the-heart-of-populism?utm_source=chatgpt.com
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi Anlamak*. (Çev. Belgin Ayvaşık ve Melike Sayıl) Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Nurdoğan, A. K., Dur, A. İ. B. ve Öztürk, M. (2016). Türkiye'nin mülteci sorunu ve Suriye krizinin mülteci sorununa etkileri. *İş ve Hayat*, 2(4), 217-238.
- Orhan, O. ve Senyücel Gündoğar, S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri* (ORSAM Analiz No: 195). Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM).
- Öksüz, H. (2013). Algı yönetimi ve sosyal medya. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 156(3), 12-15.
- Ölçekçi, H. (2020). Dijital iletişim ve küresel kültürel etkileşimin homojenleşme, kutuplaşma ve melezleşme süreçleri. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2020(50), 146-163.
- Öz, Y. ve Gök, E. (2022). The Role of Studying Abroad in Attitudes toward Immigration: A European Context. *Journal of International Students*, 12(2), 489-509.
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.
- Özbey, İ. B. (2022). Dijitalleşme, sosyal medya ve risk toplumu. *İmgelem*, 6(10), 141-158.
- Özkara, Z. U., Taş, A. ve Aydın, B. (2022). Algılanan kurumsal sosyal sorumluluğun özgeci davranış üzerindeki etkisi: Olumlu duygu durumunun aracılık rolü. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(2), 364-386.
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review of Psychology*, 49(1), 65-85.
- Ponce, A. (2017). Gender and anti-immigrant attitudes in Europe. *Socius*, 3, 1-17.
- Privman, F. (2009). *In-group/out-group dynamics and effectiveness in partially distributed teams*. New Jersey Institute of Technology.
- Pustu, Y. (2017). Algı yönetimi: Kavramsal ve teorik bir bakış açısı. In B. Karabulut (Ed.), *Algı yönetimi*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Reyes, K. S. (2025). *International migrant stocks (overview)*. Migration Data Portal.
<https://www.migrationdataportal.org/themes/international-migrant-stocks->

overview

- RStudio Team. (2023). *RStudio: Integrated development environment for R* (Version 2023.06.1+524) [Computer software]. Posit Software, PBC.
- Smith, M. A. (2020). *I saw it on social media: Public opinion on race, crime, and immigration in the era of social media news consumption* (Doctoral dissertation, University of Illinois at Urbana-Champaign).
- Stieger, S. ve Wunderl, S. (2022). Associations between social media use and cognitive abilities: Results from a large-scale study of adolescents. *Computers in Human Behavior*, 135(2022), 1-8.
- Şener, S. (2021). Sosyal medyanın gençlerin düşünce ve değerlerine etkisi. *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi*, 5(3), 529-553.
- Şengül, F. N. (2022). Türkiye’de yaşayan göçmenlere yönelik tutumlar: üniversite öğrencileri örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 5(2), 120-140.
- Tawagi, A. L. ve Mak, A. S. (2015). Cultural inclusiveness contributing to international students' intercultural attitudes: Mediating role of intergroup contact variables. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25(4), 340-354.
- Tecim, E. ve Karakoyunlu, M. (2021). “Göçmen Algısı Ölçeği” Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliliği. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 2832-2852.
- Tenenbaum, H. R., Capelos, T., Lorimer, J. ve Stocks, T. (2018). Positive thinking elevates tolerance: experimental effects of happiness on adolescents’ attitudes toward asylum seekers. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 23(2), 346-357.
- Tepe, Y. K., Aktaş, V., Caner, M., Demirel, R., Kanat, C., Güre, K. ve Yeşildağ, E. (2019). Suriyeli mültecilere yönelik olumsuz tutumun belirleyicileri dindarlık, yurtseverlik, ayrımcılık ve hoşgörü olabilir mi? *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43(2), 115-138.
- Tercan, M., Bisagno, E., Cocco, V. M., Kaçmaz, T., Turnuklu, A., Stathi, S. ve Vezzali, L. (2021). Reducing prejudice toward Syrian refugee children: A vicarious contact intervention among Turkish elementary school children. *Journal of Community Psychology*, 49(2), 564-587.
- Tunç, A. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye’deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Turrini, G., Purgato, M., Ballette, F., Nose, M., Ostuzzi, G. Ve Barbui, C. (2017). Common mental disorders in asylum seekers and refugees: Umbrella review of prevalence and intervention studies. *Global Mental Health*, 11(51), 2-14.

- Tutgun Ünal, A. ve Deniz, L. (2020). Sosyal medya kuşaklarının sosyal medya kullanım seviyeleri ve tercihleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(22), 1289-1319.
- Türk Dil Kurumu. (n.d.). *Türkçe sözlük*.
- Uçak, O. (2017). Göç hareketleri ve medyada göçmen haberleri. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(3), 242-254.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2009). Göç terimleri sözlüğü. B. Çiçekli (Çev.). Cenevre: IOM.
- Unan, A. (2024). Media exposure to highly skilled immigrants and attitudes toward immigration. *Political Behavior*, 1-36.
- UNHCR. (t.y.). *Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Resmi Web Sitesi*. <https://www.unhcr.org/tr/>
- Ünal, H. S. (2023). What are the determinants of attitudes towards immigrants in Turkey? Evidence from the World Values Survey. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 49-59.
- Valentova, M. ve Alieva, A. (2014). Gender differences in the perception of immigration-related threats. *International Journal of Intercultural Relations*, 39, 175-182.
- Velásquez, P. (2024). Does educational attainment matter for attitudes toward immigrants in Chile? Assessing the causality and generalizability of higher education's so-called “liberalizing effect” on economic and cultural threat. *The British Journal of Sociology*, 75(5), 731-752.
- Vraga, E. K. ve Tully, M. (2021). News literacy, social media behaviors, and skepticism toward information on social media. *Information, Communication & Society*, 24(2), 150-165.
- Watson, D., Clark, L. A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of Personality & Social Psychology*, 54(6), 1063-1070.
- White, J. B., Schmitt, M. T. ve Langer, E. J. (2006). Horizontal hostility: Multiple minority groups and differentiation from the mainstream. *Group processes & intergroup relations*, 9(3), 339-358.
- Wodtke, G. T. (2012). The impact of education on intergroup attitudes: A multiracial analysis. *Social psychology quarterly*, 75(1), 80-106.
- Xuereb, S. (2023). Emotions, perceived threat, prejudice, and attitudes towards helping Ukrainian, Syrian, and Somali asylum seekers. *Plos one*, 18(9), 1-17.
- Yalçın, (2004). *Göç Sosyolojisi*, Ankara: Anı Yayınları.

- Yanbolluoğlu, Ö. (2018). *Suriyeli mültecilere yönelik duygular ve algılanan sosyal mesafede, gruplararası pozitif ve negatif temas, sosyal baskınlık yönelimi, gruplararası tehdit ve gruplararası kaygının rolü*. (Yüksek lisans tezi).
- Yaşar, İ. H. (2020). Sosyal medya ve siyaset. *Ankara: Orion Akademi*.
- Yazgan, A. D. (2021). Öğretmen adaylarının bilişsel esneklik düzeyleri ile kültürel zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 212-231.
- Yıldız, T. ve Koçyiğit, E. G. (2023). Genç yetişkinlerde kaygı düzeyi ile ontolojik iyi oluş arasındaki ilişkide bilişsel esnekliğin aracı rolü. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 45-67.
- Zagefka, H., Brown, R., Broquard, M. ve Martin, S. L. (2007). Predictors and consequences of negative attitudes toward immigrants in Belgium and Turkey: The role of acculturation preferences and economic competition. *British Journal of Social Psychology*, 46(1), 153-169.
- Zmigrod, L., Rentfrow, P. J. ve Robbins, T. W. (2019). Cognitive inflexibility predicts extremist attitudes. *Frontiers in psychology*, 10, 1-13.

EKLER

Değerli katılımcı,

Bu çalışma, İstanbul Beykoz Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ayşe Taşatmanlar Baltürk tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Altınok danışmanlığında 16-66 yaş aralığındaki katılımcılarla yürütülmektedir. Araştırmanın amacı, yetişkin bireylerin Suriyelilere yönelik algılarını ve duygu durumlarını etkileyen faktörlerin incelenmesidir. Araştırma sorularını cevaplamak yaklaşık 10 dakikanızı alacaktır. Katılım gönüllülük esasına bağlıdır ve istediğiniz zaman araştırmadan ayrılma hakkınız bulunmaktadır. Cevaplarınız anonim olarak toplanacak ve yüksek lisans araştırması amacıyla kullanılacaktır. Bu araştırma ile ilgili daha fazla bilgi almak isterseniz aşağıdaki mail adresine ulaşabilirsiniz.

aysetasatmanlar@ogrenci.beykoz.edu.tr

Bilimsel araştırmaya ayırdığınız vakit ve sağladığınız katkı için teşekkür ederim.

EK.1 Kişisel Bilgi Formu

Yönerge: Aşağıdaki bilgileri sizin için uygun olan seçeneklere göre işaretleyiniz veya yazınız.

1. Cinsiyetiniz:	☐ Kadın ☐ Erkek
2. Yaşınız:	
3. Eğitim durumunuz:	☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Ön lisans mezunu ☐ Lisans eğitimi devam ediyor ☐ Lisans mezunu ☐ Yüksek lisans eğitimi devam ediyor ☐ Yüksek lisans mezunu ve üstü
4. Algıladığınız ekonomik düzeyiniz:	☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek
5. Şimdiye kadar yurt dışında kaç defa bulundunuz? (Bulunmadıysanız boş bırakabilirsiniz)	
6. Şimdiye kadar yurt dışında bulunma süreniz nedir? (yıl, ay veya gün olarak belirtiniz, örneğin: 6 ay) Eğer yurt dışında bulunmadıysanız, bu kısmı boş bırakabilirsiniz.	
7. Günlük sosyal medya kullanım sürenizi işaretleyiniz:	☐ 0-2 saat ☐ 2-4 saat ☐ 4-6 saat ☐ 6 saat ve üzeri
8. Kullandığınız sosyal medya platformlarını işaretleyiniz:	☐ Instagram ☐ X (Twitter) ☐ TikTok ☐ Facebook ☐ Snapchat ☐ YouTube ☐ WhatsApp ☐ Twitch

	☐ Discord ☐ Telegram Diğer:.....
9. Sosyal medyayı kullanma amaçla kullanıyorsunuz?	☐ Sosyalleşmek ☐ Haberleri ve güncel olayları takip etmek ☐ Eğitim ve kişisel gelişim ☐ Eğlence (video, müzik, oyun vs.) ☐ İş veya profesyonel ağ kurma ☐ Diğer:
10. Hangi ilde yaşıyorsunuz?	
11. Hangi semtte yaşıyorsunuz?	
12. Yaşadığınız toplumda kendinizi azınlık olarak hissediyor musunuz? Eğer hissediyorsanız, bu durumu nasıl tanımlarsınız?	
13. Yaşadığınız bölgede Suriyeliler yaşıyor mu?	☐ Evet, çok sayıda var. ☐ Evet, birkaç kişi var. ☐ Hayır, hiç yok. ☐ Bilmiyorum.
14. Daha önce Suriyeli birisiyle sosyal temasta bulundunuz mu? (Örneğin, eğitim, bilimsel çalışma, sosyal etkinlik gibi)	☐ Evet ☐ Hayır
15. Suriyeli bir komşunuz var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
16. Suriyeli bir arkadaşınız var mı?	☐ Evet ☐ Hayır
17. Daha önce Suriyeli bir kişiyle aynı çalışma ortamında yer aldınız mı?	☐ Evet ☐ Hayır
18. Sosyal medyada Suriyelilere dair karşınıza çıkan olumsuz haberler, görüşlerinizi veya duygularınızı olumsuz yönde etkiliyor mu?	☐ Evet ☐ Hayır
19. Suriyeliler ile ilgili eklemek istediğiniz düşünceleriniz varsa aşağıdaki boşluğa yazabilirsiniz.	

EK 2. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği

Yönerge: Aşağıda sosyal medya kullanımına yönelik çeşitli ifadeler yer almaktadır. Her ifadede yer alan durumun sizin için ne kadar uygun olduğunu yanda belirtilen derecelmeli ölçek üzerinde işaretlemeniz (X) istenmektedir. Yanıtlarınızı aşağıdaki derecelendirme ölçeğine göre işaretleyiniz:

- 1- Bana Hiç Uygun Değil
- 2- Bana Az Uygun
- 3- Bana Orta Seviyede Uygun
- 4- Bana Çok Uygun
- 5- Bana Tamamen Uygun

1. Akıllı telefonumdan uzak kaldığımda kendimi eksik, huzursuz hissederim.	1	2	3	4	5
2. Uyumadan önce ve uyandıktan hemen sonra mutlaka sosyal medya hesaplarımı kontrol ederim.	1	2	3	4	5
3. Mobil cihazlarımla (tablet, telefon vs.) devamlı çevrimiçi/aktif bulunurum.	1	2	3	4	5
4. Bir şey okuyup çalışırken sosyal medya bağlantımı da kesmem.	1	2	3	4	5
5. Sosyal medya ve internet kullanarak her işimi yapabilirim.	1	2	3	4	5
6. Günlük tüm etkinliklerimi (konuşma, oyun, banka alışveriş vb.) sosyal medya üzerinden yönetebilirim.	1	2	3	4	5
7. Yaşamımın her alanında sosyal medyayı aktif kullanırım.	1	2	3	4	5
8. Aynı anda hem tablet, akıllı telefon vb. kullanıp hem de diğer işlerimi yapabilirim.	1	2	3	4	5

EK 3. Göçmen Algısı Ölçeği

Yönerge: Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyun ve size en uygun olan seçeneği işaretleyin. Yanıtlarınızı aşağıdaki derecelendirme ölçeğine göre işaretleyiniz:

1- Kesinlikle Katılmıyorum

2- Katılmıyorum

3-Ne katılıyorum ne katılmıyorum (veya orta derecede katılıyorum)

4- Katılıyorum

5- Kesinlikle Katılıyorum.

1. Göçmenler (Suriyeliler) ülkemizdeki suç oranlarını artırmaktadır.	1	2	3	4	5
2. Göçmenler (Suriyeli) ülkemizdeki terör olaylarını tetiklemektedir.	1	2	3	4	5
3. Göçmenler (Suriyeli) ülkemizin siyasi yapısı için potansiyel bir tehlikedir.	1	2	3	4	5
4. Göçmenler (Suriyeliler) ülkemizde toplumsal çatışmalara neden olmaktadır.	1	2	3	4	5
5. Ülkemizin en önemli sorunlarından birisi göçmenlerdir (Suriyeli).	1	2	3	4	5
6. Göçmenlerle (Suriyeli) aynı ortamda bulunmak istemem.	1	2	3	4	5
7. Asla bir göçmenle (Suriyeli) arkadaşlık yapmam.	1	2	3	4	5
8. Etrafta dolaşan göçmenleri (Suriyelileri) görmek beni rahatsız eder.	1	2	3	4	5
9. Ülkemdeki göçmenlerden (Suriyelilerden) nefret ediyorum.	1	2	3	4	5
10. Göçmen (Suriyeli) bir komşum olsun istemem.	1	2	3	4	5
11. Göçmenler (Suriyeli) sınır dışı edilmelidir.	1	2	3	4	5
12. Göçmenler (Suriyeli) ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır.	1	2	3	4	5
13. Göçmenlerin (Suriyeli) ülkemizde mülk sahibi olmalarını isterim.	1	2	3	4	5
14. Göçmenlerin (Suriyeli) açmış oldukları dükkânlar/mağazalardan alışveriş yaparım.	1	2	3	4	5
15. Göçmenler (Suriyeli) ülkemizdeki işgücüne katkı sunmaktadır.	1	2	3	4	5
16. Göçmenler (Suriyeliler) ülkemiz için kültürel bir zenginlik kaynağıdır.	1	2	3	4	5

17. Göçmenlere (Suriyeli) vatandaşlık hakkı verilmelidir.	1	2	3	4	5
18. Göçmenler (Suriyeli) Türkiye'deki sağlık hizmetlerinden yararlanmalıdır.	1	2	3	4	5
19. Göçmen (Suriyeli) çocuklar Türkiye'deki eğitim kurumlarından yararlanmalıdır.	1	2	3	4	5
20. Göçmenleri (Suriyeli) ülkemize kabul etmek insan haklarının gereğidir.	1	2	3	4	5
21. Göçmenler (Suriyeliler) ülkemize sığınan misafirlerdir.	1	2	3	4	5

EK 4. Bilişsel Esneklik Ölçeği

Yönerge: Lütfen aşağıda yer alan ifadeleri dikkatlice okuyarak, her birine ne derece katıldığınızı belirtiniz. Ankette yer alan her ifade için 1 ile 6 arasında bir yanıt veriniz. Yanıtlarınızı aşağıdaki derecelendirme ölçeğine göre işaretleyiniz:

- 1- Kesinlikle Katılıyorum
- 2- Katılıyorum
- 3- Kısmen Katılıyorum
- 4- Kısmen Katılmıyorum
- 5- Katılmıyorum
- 6- Kesinlikle Katılmıyorum

1. Bir fikri/düşünceyi birçok farklı biçimde ifade edebilirim.	1	2	3	4	5	6
2. Yeni ve alışık olmadığım durumlardan kaçınırım.	1	2	3	4	5	6
3. Hiçbir zaman, hiçbir konuda karar veremeyecekmişim gibi hissediyorum. (gelecek ile ilgili, alışveriş yaparken, karşı cinsle ilgili vb.)	1	2	3	4	5	6
4. Her duruma uygun davranabilirim.	1	2	3	4	5	6
5. Çözülemeyecek gibi görünen sorunlara işe yarar çözümler bulabilirim.	1	2	3	4	5	6
6. Nasıl davranacağıma karar verirken, farklı bakış açıları geliştiremem.	1	2	3	4	5	6
7. Sorunlara yaratıcı çözümler bulabilirim.	1	2	3	4	5	6
8. Davranışlarım bilinçli kararlarımın bir sonucudur.	1	2	3	4	5	6
9. Her hangi bir durum karşısında farklı biçimlerde davranabilirim.	1	2	3	4	5	6
10. Sahip olduğum bilgilerimi gerçek hayatımda kullanmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6
11. Bir problemin üstesinden gelmeye çalışırken çevremdeki kişilerin görüşlerini almak ve bunları değerlendirmek isterim.	1	2	3	4	5	6
12. Bir işi farklı biçimlerde yapmayı deneme konusunda kendime güvenirim.	1	2	3	4	5	6

EK 5. Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği

Yönerge: Aşağıda birtakım duyguları tanımlayan sözcükler bulunmaktadır. Son iki hafta nasıl hissettiğinizi düşünüp her maddeyi okuyun. 1 (çok az veya hiç hissetmedim) ile 5 (çok fazla hissettim) arasında değerlendirerek bir puan verin.

	Çok az veya hiç hissetmedim				Çok fazla hissettim
1.İlgili	1	2	3	4	5
2.Sıkıntılı	1	2	3	4	5
3.Heyecanlı	1	2	3	4	5
4.Mutsuz	1	2	3	4	5
5.Güçlü	1	2	3	4	5
6.Suçlu	1	2	3	4	5
7.Ürkmüş	1	2	3	4	5
8.Düşmanca	1	2	3	4	5
9.Hevesli	1	2	3	4	5
10.Gururlu	1	2	3	4	5
11.Asabi	1	2	3	4	5
12.Uyanık	1	2	3	4	5
13.Utanmış	1	2	3	4	5
14.İlhamlı	1	2	3	4	5
15.Sinirli	1	2	3	4	5
16.Kararlı	1	2	3	4	5
17.Dikkatli	1	2	3	4	5
18.Tedirgin	1	2	3	4	5
19.Aktif	1	2	3	4	5
20.Korkmuş	1	2	3	4	5
Bu soruyu okuduysanız 2'yi işaretleyiniz.	1	2	3	4	5